PORADNIK GOSPODARSKI

UKAZUJE SIĘ OD 1889 ROKU

PAŹDZIERNIK 2025

PL ISSN 0137-6780 INDEX 369608

BEZPŁATNY

Po co są ekoschematy?

Woda w gospodarstwie – jak nią mądrze zarządzać

Dobrego
dnia życzy

RADIO
POZNAŃ

Do posłuchania
w całej Wielkopolsce.

radiopoznan.fm

Poznań **100,9 MHz**

Czego dziś nie zrobisz, jutro nie dogonisz. A szkoda jeżeli dzień jeden uronisz.

Drodzy Czytelnicy,
jeszcze w ostatni weekend września wzięliśmy udział, jako Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, w Dożynkach Polskich w Spale. Można więc uznać, że sezon na podsumowanie plonów został już oficjalnie zakończony. Do zebrania zostały jeszcze ostatnie ziemniaki, no i kukurydza, która jest najchętniej uprawianą rośliną w Wielkopolsce.
Pierwszy pełny jesienny miesiąc to także czas na ostatnie już prace przygotowujące glebę do kolejnego sezonu. Jeśli wymaga ona wapnowania, to teraz jest dobry moment na te zabiegi. Koniecznie należy też pamiętać o tym, że to już ostatni moment na siew poplonów. W celu pogłębienia i usystematyzowania wiedzy, polecam to najnowsze wydanie „Poradnika Gospodarskiego". Wiele bardzo ciekawych spostrzeżeń zamieścił w swoim artykule prof. dr hab. Arkadiusz Sadowski. Na tytułowe pytanie „Po co są ekoschematy?" autor odpowiada racjonalnymi tezami, wyczerpuje wątki i podaje ciekawe przykłady. Wszystko po to, aby wyjaśnić czytelnikowi, dlaczego kwestie związane z ochroną środowiska naturalnego i troską o klimat są coraz istotniejszym czynnikiem decydującym o kształcie Wspólnej Polityki Rolnej. Samo rolnictwo natomiast obejmuje tereny stanowiące mniej więcej połowę powierzchni kraju i ma kluczowe znaczenie dla naszego bezpieczeństwa żywnościowego.
Zachęcam też do lektury artykułu na temat usług opiekuńczych w gospodarstwach rolnych. Na podstawie rozwiązań zastosowanych w Irlandii poznajemy inspirujący przykład nieoczywistej roli, którą także i w naszym kraju mogą odgrywać obszary wiejskie i ich mieszkańcy. Osoby potrzebujące wsparcia znajdują je w gospodarstwach rolnych. Wykonują tam proste prace, ale mają też czas na rozrywkę. Otrzymane w ten sposób wsparcie pomaga ludziom zagrożonym wykluczeniem stanąć na nogi i na nowo budować relacje społeczne. Cały system okazuje się ciekawym i pożytecznym połączeniem tradycji zakorzenionych na wsi z ich ogromną rolą w stawianiu czoła współczesnym wyzwaniom cywilizacyjnym, wśród których znajdujemy np. potrzebę aktywizacji osób starszych.
Wszystkich, nie tylko mieszkańców obszarów wiejskich, zapraszam na Jesienne Targi Rolno-Ogrodnicze Agromarsz, które – tradycyjnie już – organizujemy w Marszewie, w pierwszy weekend października. Do zobaczenia!

dr inż. Justyna Winiarska
Dyrektor Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu

W numerze

4 Po co są ekoschematy?
8 Woda w gospodarstwie – jak nią mądrze zarządzać w obliczu zmian klimatu. Racjonalne gospodarowanie wodą w rolnictwie
10 Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych
12 Liczba komórek somatycznych a opłacalność produkcji mleka
14 Ślimaki nagie. Szkodniki roślin
17 „Aspekty prawne i praktyczne prowadzenia działalności Kół Gospodyń Wiejskich"
18 Przygotowanie mieszanek poplonowych
20 Ryby nie tylko od święta
22 Rodzaje białka w żywieniu krów
24 Usługi opiekuńcze w gospodarstwie rolnym na przykładzie modelu irlandzkiego
28 Notowania cen
31 Witaminowe skarby ogrodu
34 Sery z Dobieżyna
38 Produkcja żywności w gospodarstwie i wprowadzenie jej na rynek: rozwój produkcji ekologicznej
40 Wpływ wapnowania na żyzność gleby
42 Kącik rozrywki
43 Zupa rybna „Warcianka"

Wydawca
Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
Dane kontaktowe
ul. Sieradzka 29, 60-163 Poznań
tel. 618 630 413,
email: gospodarski@wodr.poznan.pl
www.wodr.poznan.pl
Redakcja
Redaktor naczelny Jacek Strykowski
Korekta Edyta Browarska
Skład i łamanie Arek Borowczyk
Zdjęcie na okładce Freepik
Podpisano do druku dnia 26.09.2025 r.
Druk Drukarnia Kolumb
Nakład 1500 egz.
wodr.poznan.pl
WODRwPoznaniu
@wodr-poznan
wodr_poznan

PO CO SĄ EKOSCHEMATY?

Wspólna Polityka Rolna pierwotnie koncentrowała się na osiągnięciu celu predykcyjnego. W latach 50. i 60. XX wieku podstawowym mankamentem europejskiego rolnictwa był brak samowystarczalności żywnościowej. Rolnictwo krajów członkowskich było w stanie wytworzyć około 85% zapotrzebowania na żywność. Poprawie tej niekorzystnej sytuacji miały służyć stosowane wówczas instrumenty wsparcia rynkowego (głównie skup interwencyjny) oraz protekcjonizm handlowy (przede wszystkim cła).

PROF. DR HAB. ARKADIUSZ SADOWSKI | UNIWERSYTET PRZYRODNICZY W POZNANIU

Dofinansowane przez Unię Europejską

Operacja finansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.
Operacja realizowana przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu.
Instytucja Zarządzająca Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Celem tych instrumentów było utrzymywanie wysokich cen i brak konkurencji ze strony rolnictwa państw trzecich. Tak ukształtowane warunki szybko doprowadziły do wzrostu produkcji i rozwiązania problemu braku samowystarczalności. Ubocznym skutkiem tego sukcesu były natomiast rosnące zapasy produktów rolnych, na które rynek nie wykazywał zapotrzebowania. Poza tym wzrost produkcji dokonał się poprzez stosowanie przemysłowych (głównie chemicznych) środków produkcji, co z kolei w wielu miejscach przyczyniało się do powstawania problemów środowiskowych. Z tego powodu kolejne reformy WPR szły w kierunku z jednej strony oddzielenia płatności od produkcji, a z drugiej udzielania wsparcia rolnikom w zamian za działania na rzecz środowiska. Reforma Mac Sharry'ego z 1992 roku wprowadziła dopłaty bezpośrednie, ale także programy rolnośrodowiskowe. Agenda 2000 z 1999 roku formalnie rozdzieliła WPR na dwa filary, z czego pierwszy nastawiony był na wsparcie dochodów, głównie poprzez dopłaty bezpośrednie, a drugi stanowił instrument polityki rolno-wiejskiej, gdzie znaczącą rolę odgrywały działania na rzecz środowiska. Reforma luksemburska z 2003 roku z kolei doprowadziła do oddzielenia dopłat od produkcji (decoupling) i powiązania ich z dbałością o środowisko o glebę. Wprowadzono wówczas zasady wzajemnej zgodności (cross-compilance), których przestrzeganie było warunkiem otrzymania wsparcia. Taki kształt polityki oznaczał, że rolnicy otrzymywali pomoc publiczną nie za to, że wytwarzają surowce rolne (za to byli wynagradzani na wolnym rynku), lecz za troskę o środowisko i bioróżnorodność. W latach 2007-2013, programy rozwoju obszarów wiejskich państw członkowskich (wówczas także w Polsce), finansowane z II filara WPR podzielone zostały na trzy osie priorytetowe, z których druga to „Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich". Jej znaczenie było o tyle znaczące, że minimalne alokacje środków musiały być w każdym państwie nie mniejsze niż 25%, c było największym udziałem. W latach 2014-2020 wprowadzono natomiast w pierwszym filarze zazielenienie (greening), czyli zestaw obowiązkowych praktyk (utrzymanie trwałych użytków zielonych, dywersyfikacja upraw oraz utworzenie obszarów proekologicznych EFA), na które przeznaczono 30% środków w ramach WPR.

W obecnym okresie programowania wymogi cross-compilance oraz greening ujęte zostały w tak zwaną poszerzoną warunkowość. Inaczej niż w latach 2014-2020 w przypadku zazielenienia, obecnie rolnicy nie otrzymują gratyfikacji finansowej za stosowanie odpowiednich praktyk, niemniej przestrzeganie zawartych tam zasad jest niezbędnym warunkiem do ubiegania się o płatności w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. Najważniejszą nowością jeśli chodzi o dbałość o środowisko jest jednak wprowadzenie innowacyjnego instrumentu wsparcia, jakim są ekoschematy. Są to roczne zobowiązania rolników do stosowania praktyk przyjaznych dla środowiska i klimatu (wykraczające poza wymogi poszerzonej warunkowości), w zamian za dodatkowe wsparcie finansowe. Funkcjonujące od czasu reformy Mac Sharry'ego programy rolnośrodowiskowe (później rolnośrodowiskowo-klimatyczne) były natomiast zobowiązaniami pięcioletnimi.

Obecnie, w polskim Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lara 2023-2027 funkcjonują następujące ekoschematy:

- rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi,
- obszary z roślinami miododajnym,
- retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych,
- integrowana produkcja roślin,
- biologiczna uprawa,
- grunty wyłączone z produkcji,
- materiał siewny kategorii elitarny i materiał siewny kategorii kwalifikowany.

Największym z nich jest ekoschemat Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi, obejmujący osiem następujących praktyk:

- ekstensywne użytkowanie trwałych użytków zielonych (TUZ) z obsadą zwierząt,
- międzyplony ozime lub wsiewki śródplonowe,
- opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia, wariant podstawowy i wariant z wapnowaniem,
- zróżnicowana struktura upraw,
- wymieszanie obornika na gruntach ornych w terminie 12 godzin od jego aplikacji,
- stosowanie nawozów naturalnych płynnych innymi metodami niż rozbryzgowo,
- uproszczone systemy uprawy,
- wymieszanie słomy z glebą.

Jako, że zagadnienia związane z ochroną środowiska i klimatu stanowią coraz ważniejszy komponent Wspólnej Polityki Rolnej warto zastanowić się nad tym, jakie jest merytoryczne uzasadnienie ich stosowania. Rzecz dotyczy zarówno wymogów, które należy przestrzegać (jak obecnie poszerzonej warunkowości), jak i instrumentów wsparcia, w tym przede wszystkim ekoschematów.

Zacząć trzeba od prawdy podstawowej, dość trywialnej, ale niezwykle ważnej. Otóż produkcja rolnicza odbywa się w środowisku przyrodniczym, co oznacza, że z jednej strony jest od niego uzależniona a z drugiej wpływa na jego kształt. Trzeba mieć przy tym na uwadze, że areał użytków rolnych przeciętnego europejskiego państwa (w tym Polski) to około połowa powierzchni kraju. Równie ważne (a może i najważniejsze) jest to, że rolnictwo ma znaczenie strategiczne, wytwarzając produkty, których konsumpcja jest niezbędna i nieodraczalna dla każdego człowieka (jeść musi każdy a posiłków nie można odkładać na długi czas). Bezpieczeństwo żywnościowe to jeden z najważniejszych wymiarów bezpieczeństwa rozumianego ogólnie. Innym uzasadnieniem jest to, że odpowiednia jakość środowiska jest cennym zasobem, pożądanym przez całe społeczeństwo, ze względów nie tylko estetycznych, ale także zdrowotnych.

Rolą państwa jest natomiast zapewnienie bezpieczeństwa swoich obywateli, wliczając w to bezpieczeństwo żywnościowe i zdrowotne. W warunkach integracji europejskiej pod pojęciem państwa należy także rozumieć Unię Europejską, która jest ugrupowaniem łączącym poszczególne kraje

członkowskie i ich społeczeństwa. Jeśli więc produkcja żywności i zachowanie zdrowia ludzi wymaga czystego środowiska, rolą władz jest dbałość o jego jakość. Zasadniczy problem polega na tym, że wytworzenie żywności dla trzydziestu siedmiu milionów Polaków i niemal pół miliarda Europejczyków, wymaga stosowania licznych przemysłowych środków produkcji (głównie nawozów, środków ochrony roślin, leków weterynaryjnych), co już samo w sobie stanowi ingerencję w środowisko (jeszcze raz: na około połowie powierzchni kraju!). Powstaje więc konflikt: w długim okresie do wytwarzania żywności niezbędne jest czyste środowisko, ale w krótkiej perspektywie konieczne jest ingerowanie w jego stan. Zarówno programy rolnośrodowiskowe, jak i szczególnie ekoschematy starają się łagodzić tak rozumiany konflikt, poprzez promowanie praktyk, które z jednej strony pozwolą na wywiązanie się rolnictwa z podstawowego obowiązku dostarczenia żywności, a z drugiej umożliwią minimalizację negatywnego wpływu na środowisko.

Przedstawione argumenty odnoszą się do funkcji państwa jako instytucji powołanej do dbania o bezpieczeństwo swoich obywateli w długiej perspektywie, niemniej skłaniają do zadania kolejnych pytań o uzasadnienie stosowania wsparcia finansowego.

Jeśli bowiem do wytwarzania żywności w długim okresie niezbędne jest dysponowanie odpowiednio czystym środowiskiem, to czy troska o jego stan nie powinna leżeć w interesie samych rolników? Tu należy uwzględnić dwa zasadnicze aspekty. Pierwszy dotyczy perspektywy czasowej. Otóż rolnicy jako przedsiębiorcy muszą preferować bieżące funkcjonowanie i bieżące dochody nad cele długookresowe. One i tak nie zostaną osiągnięte, jeśli gospodarstwo w międzyczasie zbankrutuje. Utrzymywanie gleby w należytej jakości jest kluczowe dla trwania nie tylko rolnictwa jako sektora, ale i każdego pojedynczego gospodarstwa, ale nie może to się odbywać kosztem chwili obecnej. Stąd wsparcie w ramach ekoschematu Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi pozwala na prowadzenie bieżącej produkcji w taki sposób, aby jednocześnie zachować lub poprawić jakość gleby. Płatności mają w założeniu zrekompensować dodatkowe nakłady.

Drugi problem wynika z tego, że nie wszystkie praktyki rolnicze finansowane w ramach ekoschematów (oraz innych prośrodowiskowych instrumentach) przekładają się na wyniki ekonomiczne samych gospodarstw. Rzecz dotyczy szczególnie działań na rzecz klimatu. Odpowiedni przebieg pogody, w tym roczny schemat opadów i temperatur ma fundamentalne znaczenie dla możliwości produkcyjnych rolnictwa jako takiego, ale dobrowolne stosowanie niektórych praktyk zmniejszających skalę zmian klimatycznch może potencjalnie zmniejszyć a nie zwiększyć wyniki ekonomiczne pojedynczego gospodarstwa. To samo dotyczy znaczenia krajobrazu w produkcji rolniczej. Właściwie ukształtowany (z odpowiednią liczbą zadrzewień śródpolnych, oczek wodnych itd.) reguluje obieg wody i zatrzymuje zanieczyszczenia (stanowi tak zwaną barierę biogeochemiczną), a więc sprzyja wielkości produkcji na danym obszarze. W niewielkim stopniu przekłada się jednak na dochody tego gospodarstwa, które dobrowolnie i bez wsparcia podejmie określone czynności na rzecz kształtowania krajobrazu. Można mniemać, że poniesione nakłady nie zostaną zrekompensowane przez dodatkowe przychody.

Kolejne pytanie dotyczy tego, czy rolników należy wspierać za stosowanie określonych praktyk, czy też karać finansowo za ich niestosowanie. W wielu przypadkach działania na rzecz ochrony środowiska polegają właśnie na ustanawianiu odpowiednich norm jakościowych, i egzekwowaniu ich stosowania poprzez kary finansowe, zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci". W rolnictwie tego typu podejście też jest nieraz stosowane, aczkolwiek jest niewystarczające. Rzecz dotyczy przede wszystkim tego, że pomimo niezbędności i strategiczności produktów żywnościowych, ich wytwarzanie jest niskoopłacalne. Dodatkowe, masowe stosowanie kar mogłoby tą opłacalność albo jeszcze bardziej obniżyć, albo (co bardziej prawdopodobne) przyczynić się do wzrostu cen, a więc w konsekwencji zmniejszyć dostępność do żywności dla osób najuboższych.

Na przedstawione zagadnienia spojrzeć można z jeszcze jednego punktu widzenia. Otóż rolnictwo wytwarza dwa rodzaje dóbr: prywatne i publiczne. Te pierwsze to przede wszystkim produkty (surowce) rolne, za które producenci wynagradzani są na wolnym rynku. Ten bowiem najlepiej reguluje wielkość produkcji (podaż), zapotrzebowanie na nią (popyt) oraz cenę. W pierwszych dekadach funkcjonowania WPR, kiedy stosowano głównie instrumentóy wsparcia rynkowego, szybko doprowadzono do powstania nadwyżek żywnościowych. Mniej więcej w tym samym czasie w krajach socjalistycznych, polityczne sterowanie wielkością produkcji i cenami skutkowało niedoborami i systemem kartkowym. To wszystko oznacza, że państwo powinno w jak najmniejszym stopniu angażować się w naturalne procesy rynkowe. Inaczej rzecz ma się z dobrami publicznymi. Ich cechą charakterystyczną jest powszechność dostępu i brak konkurencyjności w konsumpcji. Oznacza to, że wszyscy chcą je posiadać, ale podmioty gospodarcze nie mają motywacji by je wytwarzać (skoro są powszechnie dostępne, to nie mają ceny). W ich przypadku mechanizm rynkowy nie działa, więc jedyną instytucją, która może sfinansować ich wytwarzanie jest państwo. W rolnictwie do takich dóbr należy krajobraz rolniczy, bioróżnorodność, gleba, czy bezpieczeństwo żywnościowe. Szczególnej uwagi wymagają dwa ostatnie elementy. Otóż określony areał ziemi jest własnością prywatną rolnika i stanowi jego warsztat pracy, o który powinien dbać zgodnie z własnym interesem. Podobnie jest z wytwarzaną przez niego żywnością, którą sprzedaje na rynku, czerpiąc zyski. Jeśli jednak spojrzeć na te zagadnienia bardziej ogólnie, to gleba rolnicza jako zasób krajowy (czy nawet światowy) oraz bezpieczeństwo żywnościowe stanowią już dobra publiczne. Dlatego też ekoschematy (ale także działania rolnośrodowiskowo-klimatyczne) finansowane są ze środków publicznych. Można bowiem przyjąć, że rolnicy, kierując się głównie bieżącą koniunkturą rynkową nie będą stosować określonych praktyk przyjaznych dla środowiska i klimatu, bądź to ze względu na to, że nie przekładają się na ich dochody w ogóle (np. działania na rzecz klimatu), bądź dlatego, że stoją w konflikcie z potrzebami bieżącymi (np. działania na rzecz gleby).

Zauważyć trzeba jeszcze dwie kolejne ważne rzeczy. Po pierwsze, wspomniane zostało, że to głównie państwo władne jest do finansowania dóbr publicznych. Jednakże nie zawsze instytucje publiczne powinny ich bezpośrednio dostarczać. W przypadku prośrodowiskowych instrumentów WPR dostarczycielami są głównie gospodarstwa rolne, gdyż to one są depozytariuszem ziemi rolniczej i zwierząt gospodarskich. Po drugie, patrząc z punktu widzenie rolników, przystąpienie do ekoschematu jest swoistym kontraktem zawartym ze społeczeństwem (w Polsce za pośrednictwem ARiMR) na dostarczenie określonych dóbr publicznych. ■

Źródła:
opracowanie własne

JESIENNE TARGI ROLNO-OGRODNICZE

AGROMARSZ

Marszew k. Pleszewa

5 października 2025, godz. 9⁰⁰-16⁰⁰

Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu

PATRONAT HONOROWY

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Patronat honorowy Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Stefana Krajewskiego

WOJEWODA WIELKOPOLSKI

WIELKOPOLSKA

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO MAREK WOŹNIAK

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa

#KUPUJŚWIADOMIE

PATRONAT MEDIALNY

TVP3 POZNAŃ

Radio Poznań

GŁOS WIELKOPOLSKI

naszemiasto.

PORADNIK GOSPODARSKI

top agrar POLSKA

WIEŚCI ROLNICZE

Agro Profil

ŻYCIE Pleszewa

WODA W GOSPODARSTWIE – JAK NIĄ MĄDRZE ZARZĄDZAĆ W OBLICZU ZMIAN KLIMATU. RACJONALNE GOSPODAROWANIE WODĄ W ROLNICTWIE

Zmieniający się klimat stawia przed rolnikami zupełnie nowe wyzwania. Jednym z najpoważniejszych jest dostęp do wody. Susze, gwałtowne burze, a także coraz cieplejsze i dłuższe okresy bez opadów sprawiają, że tradycyjne podejście do gospodarowania wodą przestaje się sprawdzać. W tej sytuacji niezbędne staje się racjonalne zarządzanie wodą – nie jako chwilowa reakcja na pogodę, ale jako stały element strategii gospodarstwa.

ANDRZEJ DOROŻYŃSKI | DORADCA WODR W POWIECIE LESZCZYŃSKIM

Woda to nie tylko warunek wzrostu roślin – to fundament całego systemu produkcji rolnej. Jej niedobór oznacza niższe plony, słabszą jakość produktów, a w skrajnych przypadkach – całkowitą stratę upraw. Dlatego dziś efektywne gospodarowanie wodą to nie fanaberia, lecz konieczność. Co ważne, nie zawsze oznacza to drogie inwestycje. Często wystarczą dobrze przemyślane działania – tanie, proste i skuteczne.

ZANIM ZAINWESTUJESZ, ZRÓB BILANS WODNY

Pierwszym krokiem powinno być spojrzenie na wodę jak na zasób, którym zarządzamy. Wielu rolników automatycznie sięga po kosztowne systemy nawadniające, tymczasem nie zawsze są one potrzebne. Na początek warto odpowiedzieć sobie na pytania:

- Skąd pobieramy wodę (opady, studnie, wodociąg)?
- Ile wody zużywamy i do czego?
- Gdzie i w jakich sytuacjach ją tracimy?

Taki prosty bilans wodny może pokazać nieoczywiste zależności – np. że największe straty pojawiają się na etapie odparowywania wody z gleby lub jej spływu powierzchniowego po intensywnych opadach.

Znając te dane, łatwiej zaplanować działania, które naprawdę przyniosą efekty – zamiast inwestować w sprzęt, który nie rozwiąże podstawowego problemu.

MAŁA RETENCJA – PROSTE ROZWIĄZANIA, DUŻE EFEKTY

Jedną z najskuteczniejszych metod zatrzymywania wody w gospodarstwie jest tzw. mała retencja. Chodzi o to, by woda, która spadnie na nasze pole, została tam jak najdłużej – zamiast spływać do rowów czy kanałów melioracyjnych.

fot. Freepik

Co można zastosować?

- przyzagrodowe zbiorniki na deszczówkę,
- oczka wodne i stawy retencyjne,
- zagłębienia w terenie, które naturalnie zatrzymują wodę,
- rowy z przegrodami spowalniającymi odpływ,
- przemyślana architektura krajobrazu: drzewa, pasy zadrzewień, miedze.

Często wystarczy odtworzyć to, co dawniej było standardem w każdym gospodarstwie – naturalne obniżenia terenu, zbiorniki przydomowe czy rowy z progami.

Mała retencja ma ogromne znaczenie, bo umożliwia stopniowe wsiąkanie wody w glebę, a nie jej natychmiastowy odpływ. To poprawia wilgotność gleby, zmniejsza ryzyko suszy i zapewnia lepsze warunki do wzrostu roślin.

GLEBA JAKO MAGAZYN WODY – DBAJ O JEJ STRUKTURĘ

Największym magazynem wody w gospodarstwie nie są zbiorniki, lecz... gleba. Dobrze utrzymana, bogata w próchnicę, strukturalna gleba potrafi zatrzymać ogromne ilości wody. Ale jeśli gleba jest zbita, zniszczona intensywną orką i pozbawiona życia biologicznego, działa jak beton – woda po niej spływa, zamiast wnikać.

Dlatego tak ważne jest dbanie o glebę – jej strukturę, skład organiczny i mikrobiologię. Co pomaga w poprawie zdolności gleby do zatrzymywania wody?

- Redukcja orki – orka niszczy strukturę gleby i przyspiesza parowanie.
- Siew międzyplonów i poplonów – rośliny te osłaniają glebę i poprawiają jej strukturę.
- Nawożenie organiczne – obornik, kompost, nawozy zielone to podstawa życia glebowego.
- Uprawa bezorkowa i uproszczona – chroni strukturę i próchnicę.

Gleba bogata w materię organiczną potrafi zatrzymać kilkukrotnie więcej wody niż ta sama gleba wyjałowiona. To oznacza, że nawet w czasie suszy rośliny mogą pobierać wodę z głębszych warstw.

INTELIGENTNE NAWADNIANIE – MNIEJ WODY, WIĘKSZY EFEKT

W gospodarstwach o intensywnej produkcji (np. warzywa, owoce, szkółki) nawadnianie jest niezbędne. Ale nie każde nawadnianie działa efektywnie. Często stosuje się zraszacze, które moczą liście i odparowują więcej, niż nawadniają.

Dlatego warto postawić na inteligentne, precyzyjne systemy:

- Nawadnianie kroplowe – dostarcza wodę bezpośrednio do korzeni, bez strat.
- Zraszacze niskociśnieniowe – ograniczają straty przez parowanie.
- Czujniki wilgotności gleby – pozwalają podlewać tylko wtedy, gdy to naprawdę potrzebne.
- Sterowanie automatyczne – można dostosować dawkę wody do pogody, pory dnia i rodzaju gleby.

Nowoczesne systemy pozwalają zaoszczędzić nawet kilkadziesiąt procent wody w porównaniu do tradycyjnych metod. Dodatkowo zmniejsza się zużycie energii i paliwa, co bezpośrednio przekłada się na koszty.

DOBÓR ODMIAN – NATURALNA ODPORNOŚĆ NA SUSZĘ

Równie ważnym elementem jest dobór odpowiednich odmian roślin, które lepiej radzą sobie w warunkach niedoboru wody. Hodowcy roślin od lat pracują nad odmianami bardziej odpornymi na suszę, lepiej znoszącymi stres wodny i efektywniej gospodarującymi wilgocią.

Warto:

- wybierać odmiany dostosowane do lokalnych warunków,
- obserwować, co sprawdza się u sąsiadów i w podobnych gospodarstwach,
- skonsultować się z doradcami rolniczymi.

Dodatkowo, warto wprowadzać do płodozmianu rośliny głęboko korzeniące się, np. lucernę, facelię, koniczynę czy rzodkiew oleistą. Ich korzenie sięgają głębszych warstw gleby, poprawiają jej strukturę i dostępność wody dla innych roślin.

CAŁOŚCIOWE PODEJŚCIE – MYŚL SYSTEMOWO

Najważniejsze w gospodarowaniu wodą jest myślenie systemowe. Nie wystarczy zbudować zbiornik czy zamontować system nawadniający – trzeba zrozumieć, jak różne elementy gospodarstwa wpływają na obieg wody:

- Czy moja gleba zatrzymuje wodę?
- Czy struktura pól sprzyja spływowi czy retencji?
- Czy zadrzewienia pomagają czy przeszkadzają?
- Jakie technologie mogę wdrożyć niskim kosztem?

Zamiast reagować na suszę, warto budować odporność gospodarstwa przez cały rok – poprzez dbanie o glebę, dobór roślin, retencję, modernizację technik uprawy i nawadniania.

PODSUMOWANIE

Woda w rolnictwie to zasób strategiczny – coraz trudniej dostępny i cenniejszy. Zarządzanie nią wymaga świadomości, wiedzy i działania. Na szczęście skuteczne rozwiązania są w zasięgu ręki, często bez konieczności dużych inwestycji.

Mała retencja, zdrowa gleba, odpowiedni dobór upraw, inteligentne nawadnianie i systemowe podejście do gospodarstwa – to klucz do sukcesu. Nie chodzi o to, by całkowicie uniezależnić się od opadów czy systemów irygacyjnych, ale by zminimalizować straty i zwiększyć efektywność wykorzystania wody.

Warto przy tym pamiętać, że coraz więcej działań związanych z gospodarowaniem wodą w rolnictwie może być współfinansowanych ze środków krajowych i unijnych. Programy dotacyjne oferowane przez ARiMR (Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa), WFOŚiGW (Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) czy samorządy wojewódzkie umożliwiają uzyskanie wsparcia finansowego m.in. na budowę zbiorników retencyjnych, zakup systemów nawadniających, budowę oczek wodnych, modernizację instalacji wodno-melioracyjnych, a także działania poprawiające strukturę gleby i zwiększające jej zdolność retencyjną.

Dzięki dotacjom możliwe jest pokrycie nawet do 50-70% kosztów kwalifikowanych inwestycji, co znacząco zmniejsza barierę wejścia dla wielu rolników. W planowaniu takich inwestycji oraz w przygotowaniu wniosków o dofinansowanie dużym wsparciem są doradcy m.in. z Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego (WODR), którzy pomagają w ocenie potrzeb gospodarstwa, wyborze odpowiedniego programu i skompletowaniu dokumentacji. Warto korzystać z ich wiedzy i doświadczenia, aby zwiększyć szansę na pozytywne rozpatrzenie wniosku i skuteczną realizację inwestycji.

W czasach, gdy każda kropla się liczy, rolnik staje się nie tylko producentem żywności, ale również zarządcą zasobów naturalnych. To odpowiedzialna rola, ale i szansa – bo dobrze zarządzane gospodarstwo wodne to większa odporność na susze, stabilniejsze plony i realne oszczędności.

Zacznij od małych kroków: obserwuj, analizuj, testuj. Zmiany nie muszą być kosztowne – ważne, by były świadome. Bo dziś woda to nie tylko element produkcji rolniczej. To przyszłość całego gospodarstwa. ■

Źródła:
opracowanie własne

TWORZENIE I ROZWÓJ ORGANIZACJI PRODUCENTÓW I GRUP PRODUCENTÓW ROLNYCH

WOJCIECH STYBURSKI | PREZES AGRO INTEGRACJA

Grupy producentów rolnych w Polsce działają na podstawie Ustawy z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 1145). Ich tworzenie i funkcjonowanie jest wspierane finansowo od chwili wejścia naszego kraju do UE w 2004 r. Pierwsze środki zostały uruchomione w Planie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006. Pomoc była kontynuowana w kolejnych perspektywach finansowych UE. W Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR 2023-2027) wsparcie finansowe realizowane jest w ramach interwencji I.13.2 Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych.

Rolnicy dzięki zrzeszaniu się w grupy czy organizacje producentów mogą osiągnąć wiele korzyści, których byliby pozbawieni, działając indywidualnie. Przede wszystkim mogą oni znacząco poprawić swoją pozycję rynkową, ustabilizować zbyt swoich produktów oraz zwiększyć opłacalność produkcji. Mają szansę sprostać wciąż rosnącym wymaganiom coraz bardziej skonsolidowanych odbiorców produktów, poprzez ustandaryzowanie produkcji w swoich gospodarstwach. Wspólne działania producentów wzmacniają również ich pozycję w łańcuchu dostaw żywności. Grupy i organizacje producentów odgrywają znaczącą rolę, jako ogniwo łączące produkcję rolną z handlem. Grupa producentów rolnych może prowadzić działalność jako przedsiębiorca mający osobowość prawną, pod warunkiem, że została utworzona przez producentów jednego produktu lub grupy produktów, do realizacji co najmniej jednego celu spośród celów. Każdy z członków grupy w każdym roku działalności grupy produkuje oraz sprzedaje do grupy co najmniej 70% wyprodukowanych przez siebie produktów lub grup produktów, ze względu na które grupa została utworzona, każdy z członków grupy przynależy tylko do jednej grupy w zakresie danego produktu lub grupy produktów, ze względu na które grupa została utworzona.

Pierwszy nabór wniosków na lata 2023-2027 odbył się w 2023 r. Obecnie pomoc przyznaje się: grupie producentów rolnych uznanej nie wcześniej niż w dniu 1 stycznia 2023 r. na podstawie przepisów ustawy o grupach producentów rolnych, która została uznana ze względu na produkt lub grupę produktów, o których mowa w rozporządzeniu w sprawie wykazu produktów i grup produktów, innych niż drób żywy, mięso lub jadalne podroby drobiowe: świeże, chłodzone, mrożone, albo miód naturalny lub inne produkty pszczele. Jeżeli ta grupa wybrała do realizacji co najmniej jeden z następujących celów: dostosowanie produktów rolnych i procesu produkcyjnego do wymogów rynkowych, wspólne wprowadzanie towarów do obrotu, w tym przygotowanie do sprzedaży, centralizacja sprzedaży i dostawy do odbiorców hurtowych, optymalizacja kosztów produkcji oraz stabilizowanie cen producentów, koncentracja podaży oraz wprowadzanie do obrotu produktów wytwarzanych przez ich członków, optymalizacja kosztów produkcji oraz stabilizowanie cen producentów. W przypadku organizacji producentów rolnych uznanej w sektorach innych niż sektor mleka i przetworów mlecznych, jeżeli grupa wybrała wspólne przetwarzanie, wspólną dystrybucję, w tym również wspólne platformy sprzedaży lub wspólny transport, wspólne pakowanie, etykietowanie lub promocję.

Pomoc przyznaje się, jeżeli grupa lub organizacja producentów zobowiąże się do realizacji co najmniej jednego z ww. celów, na podstawie zatwierdzonego planu biznesowego, a wnioskodawca działa jako przedsiębiorca posiadający status mikro-, małego lub średniego przedsiębiorstwa oraz jeżeli w skład wnioskodawcy nie wchodzą członkowie, którzy byli członkami grupy albo organizacji, która otrzymała wyprzedzające finansowanie pomocy w ramach działania 9 PROW 2014-2020 lub interwencji I.13.2 PS WPR 2023-2027, które nie zostało rozliczone zgodnie z umową o przyznaniu pomocy lub są członkami innego podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy w ramach I.13.4 PS WPR 2023 2024 albo są członkami beneficjenta lub beneficjentami tej interwencji. Wniosek o przyznanie pomocy (WOPP) składa się w terminie pierwszego albo drugiego naboru WOPP, następującego po dniu uznania wnioskodawcy. Pomoc jest przyznawana wnioskodawcy jeden raz w okresie realizacji PS WPR 2023-2027. Pomoc dotyczy produktów rolnych objętych załącznikiem I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Możliwe jest uzyskanie wyprzedzającego finansowania.

Nie jest możliwa rezygnacja z realizacji celów wskazanych w planie biznesowym i umowie. Pomoc jest wypłacana beneficjentowi posiadającemu status uznania za grupę albo organizację, jest przyznawana jako ryczałt w formie rocznych płatności i obejmuje okres pięciu lat, składający się z pięciu 12-miesięcznych okresów działalności beneficjenta, licząc od dnia wydania decyzji o uznaniu beneficjenta za grupę albo organizację. Pomoc wynosi odpowiednio: za pierwszy rok działalności beneficjenta – 10%, za drugi rok działalności beneficjenta – 9,5%, za trzeci rok działalności beneficjenta – 9%, za czwarty rok działalności beneficjenta – 8,5%, za piąty rok działalności beneficjenta – 8% – wartości udokumentowanych rocznych przychodów netto beneficjenta. Podstawą do wypłaty pomocy są dokumenty księgowe, wystawione na/

Dofinansowane przez Unię Europejską

Operacja finansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.
Operacja realizowana przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu.
Instytucja Zarządzająca Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

przez grupę producentów rolnych albo organizację producentów, które umożliwiają identyfikację i poświadczenie sprzedaży, w okresie, który został złożony WOP, wykazane w zestawieniu dokumentów księgowych dołączonych do WOP.

Beneficjent jest obowiązany do spełniania szeregu warunków, w tym m.in.: do realizowania w każdym roku działalności od dnia uznania przynajmniej jednego działania w odniesieniu do każdego z wybranych celów, na podstawie planu biznesowego, do przedkładania sprawozdania z realizacji działań ujętych w planie biznesowym z każdym WOP, utrzymania uznania grupy lub organizacji producentów przez okres co najmniej rok od dnia wypłaty ostatniej płatności. Dalej zobowiązany jest do przechowywania dokumentów związanych z przyznaną pomocą do momentu upływu 5 lat od dnia wypłaty ostatniej płatności. Zobowiązuje się do wydatkowania w formie bezgotówkowej całości otrzymanej pomocy zgodnie z wybranymi do realizacji celami na działania ujęte w planie biznesowym, a w przypadku organizacji – wydatkowania co najmniej 30% otrzymanej pomocy zgodnie z wybranymi do realizacji celami, na inwestycje w środki trwałe ujęte w planie biznesowym oraz nieprzenoszenia prawa własności. ARiMR wstrzyma wypłatę pomocy, w przypadku wszczęcia postępowania w sprawie cofnięcia uznania na podstawie przepisów ustawy o grupach producentów rolnych, przepisów ustawy o organizacji niektórych rynków rolnych lub przepisów ustawy o organizacji rynku mleka, do czasu rozstrzygnięcia postępowania w sprawie cofnięcia uznania.

ARiMR zawiera z wnioskodawcą, którego operacja została wybrana do przyznania pomocy, umowę. ARiMR przekazuje wnioskodawcy za pomocą systemu teleinformatycznego pismo zawierające oświadczenie woli zawarcia umowy przez ARiMR wraz z umową oraz wezwaniem wnioskodawcy do zawarcia tej umowy. Jeżeli wnioskodawca zgadza się na zawarcie umowy, składa oświadczenie woli zawarcia umowy przez ponowne uwierzytelnienie w tym systemie nie później niż przed upływem 14 dni. Beneficjent otrzyma informację „Zgodnie z art. 10c ust. 1-2 i 9 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, niniejsza umowa została zawarta za pomocą systemu teleinformatycznego ARiMR, a oświadczenie woli beneficjenta o zawarciu umowy nastąpiło poprzez uwierzytelnienie beneficjenta w tym systemie." Zabezpieczeniem należytego wykonania przez beneficjenta zobowiązań określonych w umowie, w tym wyprzedzającego finansowania, przyznawanego na podstawie art. 16 ustawy o finansowaniu WPR jest weksel niezupełny (in blanco) wraz z deklaracją wekslową sporządzoną na formularzu opracowanym przez ARiMR, podpisywany przez beneficjenta w obecności upoważnionego pracownika ARiMR i złożony we właściwym ze względu na siedzibę beneficjenta oddziale regionalnym ARiMR. W przypadku wypełnienia przez beneficjenta zobowiązań określonych w umowie, ARiMR zwróci beneficjentowi weksel, o którym mowa w ust. 3, po upływie 5 lat od dnia wypłaty ostatniej płatności.

Grupa producencka może liczyć minimum 5 osób, organizacja minimum 10 osób. Ale przede wszystkim organizacja pozwala włączać w struktury członków, którzy wcześniej byli już zrzeszeni, np. w grupach. Grupy w naszym kraju rozwiązują się z różnym powodzeniem, a ich rozpad zamyka drogę byłym członkom do przystępowania do kolejnych grup zorganizowanych wokół tego samego produktu. Organizacja jest zatem pewnym wyjściem, kiedy nie do końca wyszło z grupami. Za organizacją idą również konkretne wymogi w programach operacyjnych, polegające m.in. na tym, że musi zrzeszać minimum 10 członków, ale nie ma limitu osób, podmiotów zrzeszonych w jej ramach. Jest do wykorzystania 100 tys. euro, natomiast jednym z wymogów jest to, aby organizacja realizowała inwestycje w oparciu w środki trwałe na poziomie 30% uzyskanej kwoty wsparcia.

W styczniu 2025 r. założono pierwszą w Polsce trzodową organizację producentów w formie spółdzielni, spełniającą wymogi Krajowego Planu Strategicznego, jeżeli chodzi o wsparcie z Interwencji 13.2 w ramach WPR na lata 2023-2027, czyli rozwój grup i organizacji producentów rolnych. Grupę tworzy osiemnastu rolników z Wielkopolski prowadzących rodzinne gospodarstwa nastawione na produkcję świń, o łącznym potencjale sprzedaży ok. 60 tys. tuczników. To przełomowa inicjatywa, choć zrzeszeni w niej rolnicy mają spore doświadczenie we współpracy, bo większość z nich była lub nadal jest członkiem grupy producentów rolnych. Znają i doceniają profity płynące ze współdziałania, bo od lat współpracują z Agrointegracją. Członkowie tej organizacji od pierwszego dnia od uznania spełniają wszystkie postawione przed sobą w biznesplanie zadania. Rolnicy są świadomi i chcą się rozwijać w zorganizowanych formach organizacja producentów i strukturach wsparcia, a to jest kolejny krok w rozwoju współpracy.

LICZBA KOMÓREK SOMATYCZNYCH A OPŁACALNOŚĆ PRODUKCJI MLEKA

Liczba komórek somatycznych (LKS) w mleku to jeden z najważniejszych wskaźników zdrowotności wymion u krów mlecznych. To nie tylko kwestia biologii i dobrostanu zwierząt, ale również czynnik decydujący o jakości surowca, bezpieczeństwie konsumenta oraz rentowności gospodarstwa. Współczesny rynek mleka wymaga coraz wyższych standardów, a utrzymywanie LKS na niskim poziomie staje się jednym z kluczowych elementów profesjonalnej hodowli bydła mlecznego.

MARIA OLSZEWSKA | POLSKA FEDERACJA HODOWCÓW BYDŁA I PRODUCENTÓW MLEKA

CZYM SĄ KOMÓRKI SOMATYCZNE I DLACZEGO ICH LICZBA ROŚNIE?

Komórki somatyczne obecne w mleku to głównie leukocyty (białe krwinki) i komórki nabłonka gruczołu mlekowego. W normalnych warunkach pełnią one funkcję ochronną – organizm usuwa zużyte komórki i broni się przed infekcjami. Problem zaczyna się wtedy, gdy ich liczba gwałtownie rośnie, co najczęściej świadczy o stanie zapalnym wymienia (mastitis).

Mastitis może występować w formie klinicznej (z widocznymi objawami: obrzęk, ból, zmiany w mleku) lub podklinicznej, która nie daje wyraźnych sygnałów, ale powoduje ogromne straty produkcyjne. Szacuje się, że aż 70–80% wszystkich przypadków mastitis ma charakter podkliniczny, dlatego tak ważne jest regularne badanie mleka i analiza raportów wynikowych.

JAKIE SĄ KONSEKWENCJE WYSOKIEGO LKS?

Podwyższony poziom LKS to problem wielowymiarowy:

- dla hodowcy oznacza spadek wydajności mlecznej, koszty leczenia i brakowania krów,
- dla mleczarni – problemy technologiczne i obniżoną jakość wyrobów,
- dla konsumenta – niższą wartość odżywczą i trwałość produktów mlecznych.

Dodatkowo, przekroczenie obowiązujących norm jakościowych skutkuje obniżeniem ceny mleka lub całkowitym wstrzymaniem jego odbioru.

fot. Freepik

STRATY FINANSOWE – PRZYKŁAD Z PRAKTYKI

Przyjrzyjmy się przykładowemu gospodarstwu liczącemu 33 krowy o średniej wydajności 7400 kg mleka za 305 dni laktacji (czyli około 25 kg dziennie na krowę). Przy cenie mleka 2,26 zł/kg, straty spowodowane wysokim poziomem LKS mogą być bardzo dotkliwe.

W zależności od poziomu LKS, efekty finansowe wyglądają następująco:

Poziom LKS	Spadek wydajności	Strata w przeliczeniu na stado	Strata finansowa
400 tys./ml	-5% (370 kg mniej za krowę)	12 210 kg	27 595 zł
800 tys./ml	-10% (740 kg mniej za krowę)	24 420 kg	55 189 zł
1 500 tys./ml	-32,5% (2 405 kg mniej za krowę)	79 365 kg	179 372 zł

Stado przez cały okres laktacji – 244 200 kg, co daje łącznie 551 892 zł/stado

Jak widać, nawet niewielkie przekroczenie norm LKS przekłada się na dziesiątki tysięcy złotych strat rocznie.

Jak ograniczyć problem? Rola raportów wynikowych PFHBiPM

W walce z mastitis i podwyższoną liczbą komórek somatycznych kluczowe znaczenie ma systematyczny monitoring danych, który hodowcy mogą prowadzić w oparciu o raporty wynikowe PFHBiPM.

- RW-1 Stado – podstawowy raport, który nie tylko prezentuje dane produkcyjne i jakościowe, ale także wskazuje konkretne straty mleka spowodowane mastitis. To narzędzie, które wprost pokazuje, jak zdrowotność wymion przekłada się na ekonomię gospodarstwa.

Wyniki ostatnich próbnych dojów

Wyszczególnienie	08-14	09-16	10-15	11-16	12-13	01-15	02-14	03-17	04-15	05-16	06-16	07-15
Krowy dojone	93	90	97	101	102	99	102	102	96	102	104	95
Dzień laktacji (średnia)	193	192	163	165	156	154	160	175	187	197	209	210
Mleko [kg/dzień]	32.6	33.6	34.3	35.2	34.6	38.4	34.5	35.2	33.6	34.4	33.3	32.2
Tłuszcz [%]	4.02	3.87	4.20	3.99	4.00	4.14	4.31	4.24	4.11	4.26	4.02	4.16
Białko [%]	3.64	3.67	3.72	3.74	3.80	3.62	3.82	3.72	3.76	3.67	3.63	3.64
Kazeina [%]	2.89	2.90	3.00	2.95	3.02	2.86	3.02	2.94	2.97	2.90	2.89	2.89
LKS [tys./ml]	382	197	323	349	331	169	213	389	425	345	321	350
Mocznik [mg/l]	250	208	155	198	236	206	328	223	298	207	233	251
Szacowane straty mleka, łącznie w całym stadzie [kg/dzień]												
-z powodu mastitis (wysoka LKS)	63		57	61	61			79	82	91	90	78
-z powodu wydłużonych laktacji	143	124							33	121	167	145

Przykład: na podstawie próbnego doju z 14 sierpnia (08-14) straty mleka z powodu mastitis wyniosły 63 kg dziennie, co pokazuje skalę wpływu zdrowotności wymion na ekonomikę produkcji.

- RW-8 Somatyka – specjalistyczny raport koncentrujący się na LKS. Pozwala szybko zidentyfikować krowy z nagłym wzrostem liczby komórek, odseparować sztuki chronicznie chore oraz ocenić skuteczność leczenia. Co ważne, raport pokazuje również, jaki procent LKS w mleku zbiorczym pochodzi od konkretnej krowy. Dzięki temu hodowca dokładnie wie, które zwierzę w największym stopniu wpływa na jakość mleka całego stada.

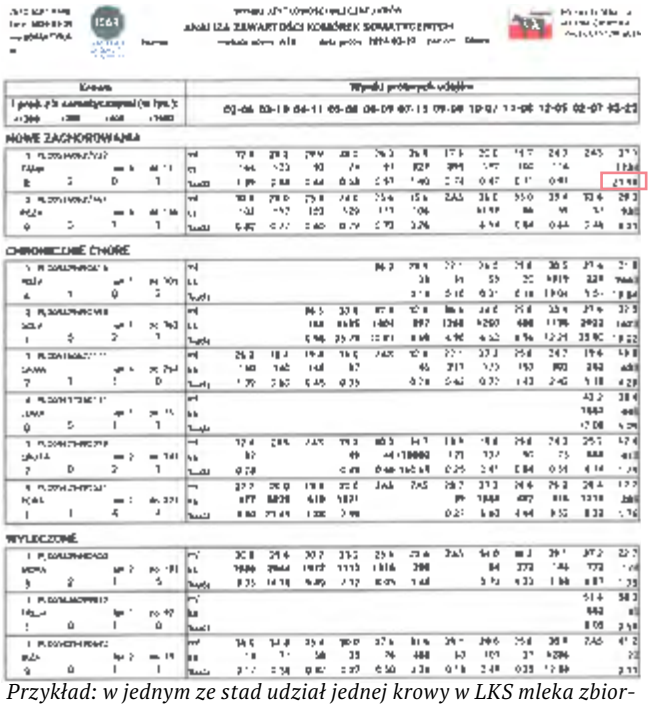

*Przykład: w jednym ze stad udział jednej krowy w LKS mleka zbiorczego wyniósł **21,98%**. To jasny sygnał, że właśnie to zwierzę wymaga pilnej diagnostyki i decyzji hodowlanych.*

WSPARCIE PFHBIPM – PRAKTYKA I DORADZTWO

Oprócz dostarczania raportów wynikowych, PFHBiPM oferuje hodowcom audyt somatyczny – kompleksową usługę doradczą, obejmującą ocenę techniki doju, dobrostanu, żywienia oraz organizacji pracy w oborze. Dla gospodarstw potrzebujących stałego wsparcia przygotowano program SOMATYKA PLUS, który łączy regularne wizyty doradców, analizę danych i porady dla hodowców.

Dzięki temu hodowca zyskuje nie tylko wiedzę, ale i realne wsparcie w utrzymaniu niskiej LKS, wysokiej jakości mleka oraz opłacalności produkcji.

PODSUMOWANIE

Komórki somatyczne to nie tylko wskaźnik zdrowia wymion – to klucz do zrozumienia ekonomiki gospodarstwa i jakości produkcji mleka. Regularne analizy, korzystanie z raportów wynikowych oraz współpraca z doradcami i laboratoriami PFHBiPM to najlepsza droga do ograniczenia strat i poprawy konkurencyjności na rynku mleczarskim.

Skontaktuj się z doradcą PFHBiPM i umów wizytę: https://pfhb.pl/doradztwo/doradztwo-ogolne

Wspólnie ocenimy sytuację zdrowotną Twojego stada i wskażemy najlepsze rozwiązania dostosowane do Twojego gospodarstwa.

30 lat Z Hodowcami w przyszłość

Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka to organizacja działająca na rzecz rozwoju hodowli krów mlecznych w Polsce. Naszym celem jest reprezentowanie interesów i obrona praw członków, w tym podejmowanie strategicznych działań związanych z hodowlą bydła i produkcją mleka. Swoje cele realizuje m.in. poprzez prowadzenie oceny wartości użytkowej bydła mlecznego i mięsno-mlecznego, ksiąg bydła i dokumentacji hodowlanej, laboratoriów oceny mleka i genetyki bydła, a także wdrażanie nowoczesnych metod w dziedzinie hodowli bydła i produkcji mleka. Zajmujemy się też szeroko działalnością doradczą i szkoleniową, której celem jest poprawa efektywności i ekonomiki produkcji mleka.

ŚLIMAKI NAGIE. SZKODNIKI ROŚLIN

W wilgotne, ciepłe wieczory, gdy słońce chowa się za horyzontem, w naszych ogrodach zaczyna się niewidoczny dla wielu, a jednak wyjątkowo destrukcyjny spektakl. Z zarośli, spod kamieni, z zakamarków wilgotnych liści wyłaniają się ślimaki nagie – jedne z najbardziej uciążliwych szkodników roślin w ogrodach, sadach i uprawach warzywnych.

EWA KIEŁTYKA | DORADCA WODR W POWIECIE OSTRZESZOWSKIM

fot. Freepik

Choć mogą wydawać się nieszkodliwe i powolne, ich żarłoczność oraz zdolność do szybkiego namnażania czynią z nich prawdziwe zagrożenie dla roślinności.

CZYM SĄ ŚLIMAKI NAGIE?

Ślimaki nagie (inaczej bezskorupowe) należą do mięczaków z rzędu płucodysznych. W przeciwieństwie do swoich kuzynów ze skorupą, nie posiadają zewnętrznej ochrony w postaci muszli, co sprawia, że są bardziej miękkie, wydłużone i często trudniejsze do zauważenia w gęstej roślinności. Ich ciało pokryte jest śluzem, który ułatwia poruszanie się i chroni przed wysychaniem.

W Polsce najczęściej spotykane szkodliwe gatunki to:

- Pomrowik plamisty *(Deroceras reticulatum)* – jeden z najbardziej rozpowszechnionych ślimaków nagich, osiągający do 5 cm długości. Ma jasnoszare ciało z delikatnym marmurkowym wzorem.
- Pomrów wielki *(Limax maximus)* – większy, często przekraczający 10 cm, z charakterystycznymi ciemnymi pasami na grzbiecie.
- Ślinik luzytański inaczej pospolity *(Arion vulgaris)* – agresywnie ekspansywny gatunek inwazyjny, o czerwono-brązowym ubarwieniu, uważany za największe zagrożenie dla upraw.

DLACZEGO ŚLIMAKI SĄ SZKODLIWE?

Choć ślimaki są naturalnym elementem wielu ekosystemów i w umiarkowanych liczbach nie stanowią większego problemu, to w nadmiarze mogą wyrządzić poważne szkody. Ich głównym źródłem pożywienia są młode, delikatne tkanki roślin – liście, łodygi, pędy i owoce.

Największe zagrożenie stwarzają wiosną i latem, kiedy młode rośliny są szczególnie wrażliwe. Potrafią w krótkim czasie ogołocić całe grządki warzyw, zjadając m.in. sałatę, kapustę, marchew, buraki, truskawki, fasolę czy ogórki. Ofiarą padają również rośliny ozdobne, np. hosty, aksamitki czy dalie.

Uszkodzenia pozostawiane przez ślimaki są łatwe do rozpoznania – to nieregularne dziury w liściach i nadgryzione owoce, często z charakterystycznym połyskującym śluzem.

ŚLIMAKI W OGRODZIE – JAK SIĘ ROZMNAŻAJĄ?

Ślimaki nagie to hermafrodyty – każdy osobnik posiada zarówno męskie, jak i żeńskie narządy rozrodcze, co znacząco zwiększa ich zdolności reprodukcyjne. Po kopulacji oba osobniki mogą złożyć jaja, zazwyczaj w wilgotnej glebie, pod kamieniami lub liśćmi. Z jednej kopulacji może powstać nawet kilkaset jaj.

W sprzyjających warunkach (wilgoć, temperatura powyżej 10°C) młode ślimaki rozwijają się szybko i po kilku tygodniach są zdolne do dalszego rozmnażania. To sprawia, że ich liczba w ogrodzie może gwałtownie wzrosnąć – zwłaszcza w sezonach z dużą ilością opadów.

CZYNNIKI SPRZYJAJĄCE INWAZJI

Nie wszystkie lata są równie uciążliwe pod względem obecności ślimaków. Ich populacja gwałtownie wzrasta w latach:

- o łagodnych zimach, gdy nie dochodzi do całkowitego wymarznięcia jaj i młodych osobników;
- z dużą ilością opadów – wilgotne środowisko sprzyja ich aktywności i rozmnażaniu;
- z bujną roślinnością i dużą ilością kryjówek – kamienie, kompostowniki, ściółka i niezagospodarowane zakamarki to idealne miejsca dla ślimaków.

NATURALNI WROGOWIE

W naturze ślimaki mają kilku naturalnych wrogów. Do najważniejszych z nich należą:

- jeże,
- ropuchy i żaby,
- ptaki (szczególnie kos, drozd i szpak),
- chrząszcze z rodzaju biegaczowatych (Carabidae),
- larwy niektórych much.

Problem pojawia się jednak wtedy, gdy ogrody są zbyt „czyste" i brakuje w nich warunków do bytowania tych zwierząt, np. zarośli, oczek wodnych czy kompostowników.

JAK WALCZYĆ ZE ŚLIMAKAMI NAGIMI?

1. Ocena zagrożenia roślin

Głównym elementem oceny zagrożenia roślin są obserwacje, dzięki którym określamy liczebność i rozmieszczenie ślimaków a także wielkość uszkodzeń roślin. Określenie liczebności ślimaków przeprowadzamy po przez prowadzenie monitoringu, a następnie analizujemy wyniki. Obserwacje prowadzimy od zbioru przedplonu po przez wysiew aż do momentu gdy roślina osiągnie fazę 5 liści. Stopień uszkodzenia dzielimy na: słaby (uszkodzone 1-25% powierzchni liści), średni (26-50%) i silny (powyżej 50%).

2. Prewencja

Najskuteczniejsza walka ze ślimakami to zapobieganie ich pojawieniu się:

- Usuwanie wilgotnych kryjówek (kamienie, deski, chwasty).
- Regularne spulchnianie gleby i usuwanie ściółki z miejsc wokół roślin.
- Sadzenie roślin mniej atrakcyjnych dla ślimaków (np. lawenda, tymianek, szałwia, pelargonie).
- Wysiewanie warzyw w rozsadnikach, a nie bezpośrednio w gruncie.

3. Ręczne zbieranie

Choć może wydawać się to czasochłonne, ręczne zbieranie ślimaków o zmierzchu lub rano przynosi bardzo dobre efekty, zwłaszcza w małych ogrodach. Pomocne może być rozmieszczenie „pułapek" – desek, doniczek odwróconych dnem do góry – pod którymi ślimaki chowają się w ciągu dnia.

4. Pułapki i barierki

- Pułapki piwne – plastikowe pojemniki wypełnione piwem przyciągają ślimaki, które wpadają do środka i giną.
- Barierki z popiołu, trocin, mączki bazaltowej, żwiru – utrudniają ślimakom poruszanie się.
- Obrzeża z miedzi – ślimaki unikają kontaktu z tym metalem, ponieważ wywołuje on nieprzyjemne reakcje chemiczne w ich ciele.

5. Naturalni wrogowie

Warto tworzyć w ogrodzie warunki sprzyjające przebywaniu ropuch, jeży i ptaków. Oczka wodne, gęste krzewy, budki lęgowe i sterty gałęzi to miejsca, które przyciągają sprzymierzeńców w walce ze ślimakami.

6. Środki chemiczne

Jeśli metody naturalne zawiodą, można sięgnąć po środki chemiczne, tzw. moluskocydy. Należy jednak stosować je ostrożnie i zgodnie z zaleceniami producenta. Najczęściej spotykanym środkiem jest granulat zawierający fosforan żelaza – bezpieczny dla zwierząt domowych i środowiska. Zanim jednak podejmiemy decyzję o wykonaniu chemicznego zabiegu zwalczania, powinniśmy określić progi szkodliwości, warunki glebowe i meteorologiczne jak również kondycję roślin i ich zagęszczenie na plantacji.

EKOLOGICZNE PODEJŚCIE

Coraz więcej ogrodników sięga po biologiczne metody ochrony, takie jak zastosowanie nicieni pasożytniczych (*Phasmarhabditis hermaphrodita*), które infekują ślimaki i prowadzą do ich śmierci w sposób naturalny. Taka metoda jest w 100% ekologiczna, ale wymaga specyficznych warunków (temperatura gleby i wilgotność).

ŚLIMAKI NAGIE – SZCZEGÓŁOWA CHARAKTERYSTYKA

Morfologia i cechy charakterystyczne

Ślimaki nagie (inaczej bezmuszlowe) należą głównie do rodziny *Arionidae* (śluzowcowate) i *Agriolimacidae* (pomrowikowate). Choć wyglądają podobnie, różnią się wielkością, kolorem i trybem życia.

Cechy wspólne to między innymi:

- Brak zewnętrznej muszli – niektóre mają niewielką płytkę wapienną wewnątrz ciała.
- Ciało wydłużone, miękkie, pokryte śluzem.
- Dwie pary czułków: górne (zakończone oczkami) i dolne (czuciowe).
- Silnie umięśniona stopa – pozwala im pełzać przy pomocy fali skurczów mięśni.
- Poruszają się powoli, ale skutecznie – głównie nocą lub w czasie wilgotnej pogody.
- Wydzielają śluz nie tylko w celach lokomocji, ale także jako mechanizm obronny przed wysychaniem i drapieżnikami.

NAJCZĘŚCIEJ SPOTYKANE GATUNKI ŚLIMAKÓW NAGICH W POLSCE

a. **Ślinik pospolity** *(Arion vulgaris)*
   - uważany za gatunek inwazyjny, pochodzący z Półwyspu Iberyjskiego.
   - osiąga długość nawet 15 cm.
   - kolor: ceglasty, brązowawy, czasem pomarańczowy.
   - wyjątkowo żarłoczny i odporny – rozmnaża się masowo, zagraża uprawom i ekosystemom.
   - wypiera rodzime gatunki i może przenosić choroby roślin.

b. **Pomrowik plamisty** *(Deroceras reticulatum)*
   - jasnoszary z marmurkowym wzorem.
   - długość: 3-5 cm.
   - często występuje na polach, w warzywnikach i sadach.
   - atakuje młode warzywa i rośliny ozdobne.

c. **Pomrów wielki** *(Limax maximus)*
   - jeden z największych ślimaków europejskich (do 20 cm długości).
   - ubarwienie: kremowe z czarnymi pasami.
   - choć mniej groźny niż Arion vulgaris, również żeruje na roślinach, ale czasem zjada inne ślimaki.
   - często spotykany w piwnicach, szopach, kompostownikach.

d. **Ślinik wielki** *(Arion Rufus)*
   - podczas pełzania osiąga długość do 15 cm.
   - żyje około roku.
   - ubarwienie: jednorodne – pomarańczowe, czarne, brązowe, brunatne lub czerwone, młode osobniki jaśniejsze – białe, żółte lub żółtopomarańczowe.
   - atakuje warzywa i niektóre rośliny rolnicze (rzepak i pszenica ozima, burak i strączkowe) głównie przy brzegu plantacji.

SZKODY WYRZĄDZANE PRZEZ ŚLIMAKI NAGIE

- Warzywa liściaste: szczególnie wrażliwe są sałata, szpinak, kapusta, jarmuż.
- Korzeniowe: marchew, buraki, rzodkiewki są nadgryzane u podstawy.
- Owoce i kwiaty: truskawki, poziomki, dalie, aksamitki.
- Zboża i strączkowe: pszenica, rzepak, kukurydza, łubin, groch.
- Siewki: młode rośliny są zjadane całkowicie, często zanim zdążą się dobrze ukorzenić.
- Estetyka ogrodu: poza stratami plonów, ślimaki zanieczyszczają rośliny śluzem i odchodami.

Ciekawostka: Ślimaki nie tylko zjadają rośliny – bywają wszystkożerne. Niektóre zjadają gnijące resztki, a nawet martwe osobniki tego samego gatunku (kanibalizm).

CIEKAWOSTKI BIOLOGICZNE I EKOLOGICZNE

- Ślimaki mają „zęby" – ich aparat gębowy (radula) zawiera setki mikroskopijnych ząbków do zeskrobywania pokarmu.
- Są aktywne głównie nocą, ale podczas pochmurnej, wilgotnej pogody żerują również w dzień.
- Ich śluz zawiera związki chemiczne, które mogą odstraszać drapieżniki i działają jak antybakteryjna bariera.
- Wiele ślimaków wykazuje „homing behaviour" – potrafią wrócić w to samo miejsce kryjówki.

Ślimaki nagie, mimo swojego powolnego tempa życia, mogą bardzo szybko zniszczyć owoce pracy ogrodnika. Ich obecność wymaga szybkiego działania i przemyślanej strategii. Najlepsze efekty daje połączenie kilku metod – od naturalnych, przez fizyczne, aż po chemiczne – przy jednoczesnym dbaniu o bioróżnorodność w ogrodzie.

Dzięki świadomemu podejściu do walki ze ślimakami można nie tylko ochronić rośliny, ale także zadbać o równowagę ekosystemu, w którym one również – choć niechciane – mają swoje miejsce.

Źródła:

Kozłowski, J. (2010). Mięczaki (Mollusca) Polski – klucz do oznaczania. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Kaniuczak, J., & Waś, J. (2015). "Ślimaki jako szkodniki upraw ogrodniczych – charakterystyka i metody zwalczania." Integrowana Ochrona Roślin, Instytut Ochrony Roślin – PIB.

Trębicki, P., & Hurej, M. (2013). "Pomrowik plamisty (Deroceras reticulatum) – znaczenie gospodarcze i możliwości ograniczania liczebności." Progress in Plant Protection, 53(2), 517–523.

Raut, S. K., & Barker, G. M. (2002). "Gastropods as Crop Pests." In G. M. Barker (Ed.), Natural Enemies of Terrestrial Molluscs (pp. 389–434). CABI Publishing.

Orlikowski, L. B., & Wojdyła, A. T. (2004). Choroby i szkodniki roślin ozdobnych. PWRiL.

Garden Organic (2020). Slug and Snail Control: Organic Methods. Retrieved from: https://www.gardenorganic.org.uk

Royal Horticultural Society (RHS). (2023). Slugs and Snails. Retrieved from: https://www.rhs.org.uk

Nawrot, J. (2001). Szkodniki roślin warzywnych. PWRiL.

Ważny, A. (2008). "Ślinik luzytański – nowy groźny szkodnik w Polsce." Ochrona Roślin, 52(3), 24–25.

Korbas, M., Jaskulska, M., Horoszkiewicz, J., Trzmiel, K. (2024) „Wybrane agrofagi roślin rolniczych". Instytut Ochrony Roślin – Państwowy Instytut Badawczy.

Bezpłatne szkolenie online

„ASPEKTY PRAWNE I PRAKTYCZNE PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI KÓŁ GOSPODYŃ WIEJSKICH"

1 grudnia 2025 r.

Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu serdecznie zaprasza Koła Gospodyń Wiejskich z województwa wielkopolskiego do udziału w bezpłatnym szkoleniu online pn. „Aspekty prawne i praktyczne prowadzenia działalności Kół Gospodyń Wiejskich". Spotkanie odbędzie się 1 grudnia 2025 r. W wydarzeniu może uczestniczyć więcej niż jedna osoba z danego KGW.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu

Organizatorem szkolenia jest Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Spotkanie poświęcone zostanie zagadnieniom kluczowym dla działalności KGW, obejmującym zarówno obowiązujące regulacje prawne, jak i praktyczne wskazówki dotyczące ich stosowania. Poprowadzi je ekspert z wieloletnim doświadczeniem w pracy z Kołami Gospodyń Wiejskich, który omówi pełne spektrum tematów – od zakładania i rejestracji Koła w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, przez produkcję i sprzedaż żywności, prowadzenie uproszczonej ewidencji przychodów i kosztów, pozyskiwanie dofinansowań, przygotowanie statutu i uchwał, aż po zagadnienia związane z promocją, wykorzystaniem wizerunku i ochroną danych osobowych.

Udział w szkoleniu to wyjątkowa okazja do zdobycia praktycznej wiedzy i aktualnych informacji. Podczas spotkania przewidziano również możliwość zadawania pytań prowadzącemu.

NIE CZEKAJ – ZGŁOŚ SWÓJ UDZIAŁ JAK NAJSZYBCIEJ!

Szczegółowych informacji w tym zakresie udzielają wojewódzkie koordynatorki Kół Gospodyń Wiejskich:

Aldona Jankowska, tel. 502 184 158

Marta Kondraciuk, tel. 512 718 101

Skontaktuj się telefonicznie lub napisz e-mail: wrow@wodr.poznan.pl

PRZYGOTOWANIE MIESZANEK POPLONOWYCH

Mieszanki poplonowe to skuteczne narzędzie poprawy jakości i żyzności gleby. Odpowiednio dobrane gatunki pomagają zatrzymać składniki pokarmowe, ograniczają erozję i wspierają naturalne procesy glebowe. Poplony coraz częściej są też wykorzystywane jako sposób na spełnienie wymagań związanych z dopłatami w ramach Wspólnej Polityki Rolnej.

MAKSYMILIAN POLAK | DORADCA WODR W POWIECIE POZNAŃSKIM

fot. Freepik

Zastosowanie mieszanek ma za zadanie przede wszystkim poprawić jakość gleby. Rośliny poplonowe, szczególnie te o rozbudowanym systemie korzeniowym, spulchniają ją, tworząc tzw. strukturę porowatą, która zwiększa retencje wody. W miarę wzrostu korzeni, część z nich obumiera i jest przekształcana poprzez bakterie glebowe w materię organiczną, a potem w próchnicę, co przekłada się bezpośrednio na plonowanie.

Co więcej, poprzez pobieranie azotu z głębszych warstw gleby oraz wiązanie azotu atmosferycznego (w przypadku roślin motylkowatych), poplony ograniczają jego straty i zwiększają dostępność tego pierwiastka dla upraw następczych. Rozwinięty system korzeniowy poplonów wychwytuje także inne składniki, takie jak fosfor czy potas, które w przeciwnym razie mogłyby zostać wypłukane. Dzięki temu wiosną gleba zawiera więcej dostępnych makroelementów, co pozwala ograniczyć dawki nawozów mineralnych i obniżyć koszty nawożenia.

Dobrze zaplanowana mieszanka poplonowa działa także ochronnie – zarówno fizycznie, jak i biologicznie. Gęsty łan roślin chroni powierzchnię gleby przed erozją wodną i wietrzną, a jednocześnie ogranicza rozwój chwastów. Poszczególne gatunki mają dodatkowe właściwości fitosanitarne – na przykład gorczyca biała czy rzodkiew oleista hamuje rozwój nicieni i ogranicza występowanie niektórych infekcji rozwijających się w glebie. W niektórych przypadkach poplony mogą być także wykorzystane jako pasza dla zwierząt. W tym celu w mieszance warto uwzględnić rośliny szybko rosnące jak żyto, owies, słonecznik pastewny, koniczyny czy peluszka. Takie mieszanki można skosić lub zakisić w pryzmach, jako uzupełnienie bazy paszowej dla bydła.

Wybór typu międzyplonu zależy przede wszystkim od terminu siewu, długości okresu wegetacji oraz warunków pogodowych po zbiorze rośliny głównej. Międzyplony ścierniskowe wymagają siewu do ok. 20 sierpnia, by zapewnić co najmniej 50-60 dni wzrostu przed pierwszymi przymrozkami (temperatura minimalna wzrostu większości gatunków to 4-6°C). Są odpowiednie dla gospodarstw, które szybko zbierają plon główny. Międzyplony ozime (np. żyto, wyka ozima) wysiewa się później – do września – i utrzymuje do wiosny, dlatego powinny składać się z gatunków mrozoodpornych. Wsiewki śródplonowe stosuje się przy uprawach jarych o rzadszym łanie (np. jęczmień jary), a ich rozwój zależy od ilości światła i wody dostępnej pod osłoną rośliny głównej.

Dodatkowo, o składzie mieszanki decydują warunki siedliskowe. Na glebach lekkich, szybko przesychających, sprawdzają się rośliny motylkowate (np. łubin wąskolistny, wyka) facelia i owies. Na glebach cięższych, wilgotniejszych i organicznych – rośliny kapustowate, zboża i bobowate: peluszka, bobik, żyto, rzepak. W rejonach chłodniejszych należy unikać gatunków wrażliwych na niskie temperatury, jak np. gryka.

Po wyborze typu międzyplonu i uwzględnieniu warunków stanowiska, warto zwrócić uwagę na skład mieszanki. Istotne jest, by rośliny różniły się głębokością korzenienia, tempem wzrostu i pokrojem – dzięki temu ogranicza się konkurencję i poprawia wykorzystanie wody i składników. Ważnym aspektem przy komponowaniu takich mieszanek jest unikanie niekompatybilnych zestawień. Nie zaleca się mieszania roślin podatnych na te same szkodniki lub choroby, ponieważ zwiększa to presję infekcyjną i ułatwia rozwój patogenów.

W rezultacie może dojść do nagromadzenia chorób glebowych, które utrudnią uprawę spokrewnionych gatunków w kolejnych latach. Powszechnie łączy się rośliny motylkowate (np. wyka, peluszka) z trawami lub zbożami (np. żyto, owies). Dodatkowo stosuje się rośliny specjalistyczne (facelia, słonecznik) oraz kapustowate (rzepak, gorczyca biała) w celu zwiększenia bioróżnorodności i ze względu na działanie fitosanitarne.

Równie ważne, jak dobór gatunków, jest zachowanie właściwych proporcji między rośliną wiodącą a składnikami uzupełniającymi. Dzięki temu mieszanka rozwija się równomiernie, nie jest zdominowana przez jeden gatunek i łatwiej osiąga zakładany efekt.

W Wielkopolsce, na glebach średnich i żyznych, mieszanki poplonowe zazwyczaj wysiewa się w dawkach 45-55 kg/ha. Przykładem jest mieszanka Gorzowska (50% życicy, 30% koniczyny inkarnatki, 20 % wyki) – na glebach średnich siewa się 45 kg/ha, a na słabszych 50-55 kg/ha, czasem w mieszance z żytem (np. 30 kg mieszanki + 50 kg żyta).

Inny, przykładowy skład mieszanki poplonowej ścierniskowej: łubin żółty + facelia (70+4 kg/ha), seradela + gryka (40 + 40 kg/ha), wyka ozima + facelia (40 + 4 kg/ha), łubin żółty + peluszka + gorczyca biała (130 + 60 + 6 kg/ha), facelia + seradela (3 + 30 kg/ha), gorczyca biała + facelia (10 + 3 kg/ha)

Główną funkcją tej mieszanki jest wzbogacenie gleby w azot. Dodatkowo pełni funkcję strukturotwórczą – korzenie łubinu spulchniając glebę, zwiększają infiltrację wody i sprzyjają namnażaniu się bakterii brodawkowych.

Przykładowy skład mieszanki poplonowej to:

rzodkiew oleista ozima: 10-12 kg, gorczyca biała ozima: 8-10 kg, facelia błękitna: 5-6 kg.

Mieszanka pełni funkcję fitosanitarną; gatunki kapustowate ograniczają występowanie niecni i patogenów glebowych (Fusarium. Rheizocotonia) poprzez wydzielanie, w trakcie rozkładu roślin, glukozynolatów. Dodatkowo mieszanka pełni funkcję ochronną – łodygi facelii tworzą chronią glebę przed erozją i ograniczają wzrost chwastów.

Warto pamiętać, że nawet najlepiej dobrana mieszanka nie przyniesie oczekiwanego efektu, jeśli zostanie źle wysiana. Kluczowe jest dostosowanie głębokości i terminu siewu do rodzaju nasion oraz utrzymanie wilgoci w glebie.

W praktyce coraz więcej rolników samodzielnie komponuje mieszanki poplonowe, łącząc doświadczenie polowe z zaleceniami badawczymi. Dobrze skomponowana mieszanka poplonowa poprawia żyzność gleby, ogranicza straty składników pokarmowych i ułatwia wzrosty roślin w kolejnym sezonie wegetacyjnym. Żeby przyniosła oczekiwany efekt, musi być dostosowana do terminu siewu, rodzaju gleby i planowanego celu. Ta stosunkowo prosta praktyka, przy prawidłowym wykonaniu, przekłada się na korzyści ekonomiczne i agronomiczne. ■

UWAGA! TYLKO DO 7 LISTOPADA 2025

Zgłoszenie wymieszania obornika lub stosowania płynnych nawozów wramach eksochematu należy zgłosić w ciagu 14 dni od wykonania praktyki. Nie później jednak niż do 7 listopada. Wynika to z terminów stoswania nawozów wynikających z programu azotanowego. W Wielkopolsce nawozy naturalne płynne na gruntach ornych stosujemy terminie do 25 października, zaś na uprawy trwałe, uprawy wieloletnie i TUZ w terminie do 31 października. W przypadku obornika terminy te wynoszą odpowiednio do 31 października (na gruntach ornych) i do 30 listopada (TUZ i uprawy wieloletnie).

RYBY NIE TYLKO OD ŚWIĘTA

Ryby od wieków stanowią ważny element diety człowieka. Choć w Polsce tradycyjnie kojarzymy je głównie z potrawami wigilijnymi – jak karp, śledź czy ryba po grecku – coraz częściej mówi się o ich wartości odżywczej i roli w codziennym jadłospisie.

ANNA OSTROWICZ | DORADCA WODR W POWIECIE OSTRZESZOWSKIM

W dobie rosnącej świadomości żywieniowej i poszukiwania zdrowych alternatyw dla mięsa czerwonego, ryby wracają na nasze stoły także poza okresem świątecznym. Ryby od wieków stanowią ważny element diety większości kultur, ale ich rola w naszym świecie znacznie wykracza poza funkcję żywieniową. Symboliczne, ekologiczne i ekonomiczne znaczenie ryb jest głęboko osadzone w historii ludzkości. W tym artykule postaram się pokazać, że ryby to nie tylko „coś, co przychodzi do nas ze świata" – to przede wszystkim istotny element równowagi biosfery i bogactwa kulturowego.

fot. Freepik

RYBY W POLSKIEJ TRADYCJI

W polskiej kulturze ryby pełnią przede wszystkim funkcję symboliczną. Są nieodzownym składnikiem wigilijnej kolacji, gdzie królują pod różnymi postaciami: smażonego karpia, śledzia w oleju, galarety z pstrąga czy ryby po grecku. Dawniej jedzenie ryb było też oznaką postu i wstrzemięźliwości – stanowiły one „mięso postne" dopuszczalne podczas piątków czy Adwentu. Jednak poza okresem świątecznym spożycie ryb w Polsce było i jest nadal relatywnie niskie na tle innych krajów europejskich. Ryby pełnią kluczowe funkcje w ekosystemach wodnych. Są ogniwem przekaźnikowym między planktonem a drapieżnikami, a wiele gatunków przyczynia się do utrzymania czystości wód. Np. ryby dennorne – sumy, karpie czy okonie – mieszają osady, poprawiając dostęp światła i składników odżywczych. W rzekach i jeziorach regulują liczebność bezkręgowców, przeciwdziałając nadmiernemu rozwojowi glonów. W morzach i oceanach ryby migracyjne, jak tuńczyki czy makrele, transportują biogeny między strefami wodnymi, co wpływa na produktywność całych ekosystemów. Mountain trout, salmony w rzekach – potrafią przynieść składniki odżywcze z oceanu w wysokie partie górskich potoków, odżywiając lasy i inne organizmy ponad brzegiem. To przykład tzw. wymiany cross-ekosystemowej.

DLACZEGO WARTO JEŚĆ RYBY?

Kwasy tłuszczowe omega-3 (EPA i DHA), obecne w tłustych rybach morskich, wspomagają pracę mózgu, serca i układu krążenia. Obniżają ciśnienie, zmniejszają ryzyko zawału i wspierają koncentrację. Ryby dostarczają także pełnowartościowego białka, witamin D, B12, A, oraz minerałów takich jak jod, selen i cynk. Są przy tym lekkostrawne i niskokaloryczne, idealne dla osób dbających o linię. Ryby stanowią jedno z najlepszych naturalnych źródeł nienasyconych kwasów tłuszczowych omega 3 (EPA, DHA), które obniżają ryzyko chorób serca, wspierają rozwój mózgu u dzieci oraz działają przeciwzapalnie. W diecie śródziemnomorskiej, gdzie ryby są ważnym składnikiem, obserwuje się niższą zachorowalność na choroby cywilizacyjne. WHO zaleca spożywanie co najmniej 2 porcje ryb tygodniowo. Należy jednak uważać na zawartość rtęci w dużych rybach drapieżnych – np. mieczniku czy tuńczyku.

EKOLOGIA I ETYKA

Spożycie ryb wiąże się z odpowiedzialnością za środowisko. Problemem są przełowienia i nieetyczne połowy. Warto kupować ryby z lokalnych źródeł lub ekologicznych hodowli i unikać gatunków zagrożonych wyginięciem.

RYBY A ZDROWIE PUBLICZNE

WHO zaleca spożywanie ryb co najmniej dwa razy w tygodniu. Regularne ich jedzenie zmniejsza ryzyko chorób serca i wspiera odporność. Niestety w Polsce statystyczne spożycie ryb jest wciąż za niskie. Coraz większa świadomość konsumentów: certyfikaty (MSC, ASC), aplikacje informujące o źródle ryby, kampanie edukacyjne promujące wybór gatunków zrównoważonych – wszystkie one zmieniają rynek. Restauracje i supermarkety coraz częściej informują o pochodzeniu ryb: dzikie vs hodowlane, region, metoda połowu. Edukacja – szczególnie w szkołach – na temat znaczenia ryb dla ekosystemów i diety, kształtuje odpowiedzialne społeczeństwo.

WPŁYW ZMIAN KLIMATU I OCHRONA BIORÓŻNORODNOŚCI

Zmiany klimatu wpływają na rozmieszczenie i okresy tarła ryb – wiele gatunków migruje w kierunku biegunów w poszukiwaniu chłodniejszych wód. To zakłóca lokalne ekosystemy i utrudnia tradycyjne połowy. Dodatkowo ocieplenie wód oraz kwasowość oceanów (martwe strefy) ograniczają zdolność ryb do rozwoju i rozmnażania. Programy ochrony – parki morskie, okresowe zakazy połowów, sztuczne tarliska – pomagają populacjom się odrodzić.

GOSPODARKA I RYBOŁÓWSTWO – MIĘDZY TRADYCJĄ A NIEZRÓWNOWAŻONYM WYDOBYCIEM

Rybołówstwo to fundament lokalnych i globalnych gospodarek. W wielu rejonach świata, np. w Azji (Japonia, Chiny), Europie (Norwegia, Islandia) czy Ameryce Łacińskiej – ryby stanowią ważny eksport. Jednak intensywna eksploatacja prowadzi do przełowienia. Według FAO, ponad 30% światowych łowisk jest eksploatowanych ponad poziom zrównoważony, a dalsze 60% – na granicy. Konieczne jest promowanie połowów certyfikowanych (np. MSC), rozwój akwakultury przyjaznej środowisku i wspieranie rybołówstwa lokalnego, które zapewnia źródła utrzymania w małych społecznościach.

AKWAKULTURA I INNOWACJE W HODOWLI

W odpowiedzi na presję na zasoby dzikich populacji rozwija się akwakultura. Chociaż hodowle intensywne mogą powodować problemy – zanieczyszczenie wód, ucieczki egzotycznych gatunków czy choroby – to rozwój akwakultury ekologicznej przynosi obiecujące efekty. Systemy o recyrkulacji (RAS) w zamkniętych obiegach, integrowane akwakultury (polikultury), hodowle morskie – pozwalają produkować więcej z mniejszym śladem środowiskowym. Innowacje – np. algi jako pasza, probiotyki, selekcja genetyczna – czynią z akwakultury narzędzie przyszłości.

RYBY W KULTURZE, RELIGII I SZTUCE

Ryby od wieków były symboliczne. W chrześcijaństwie ryba (ichthys) była tajnym znakiem wyznawców. W mitologiach – jak grecka (syreny) czy nordyckie – pojawiają się morskie stwory. W sztuce sakralnej i świeckiej ryby zdobią mozaiki, freski, naczynia. W kulturze japońskiej karpie koi symbolizują wytrwałość, przemianę i szczęście, co znajduje odbicie w ogrodach i sztuce drukowanej. W kulturach rdzennych (Inuici, Amazończycy, Aborygeni) ryby to święte istoty, przewodnicy duchowi i element opowieści tworzących światopogląd wspólnot.

PODSUMOWANIE

Ryby to nie tylko element tradycji, ale przede wszystkim zdrowy i wartościowy składnik diety. Dzięki różnorodności smaków i form przygotowania, mogą one gościć na naszych stołach częściej – z korzyścią dla zdrowia i środowiska. To fundament ekologii wodnej, element gospodarki, skarbnica zdrowia, nośnik tożsamości kulturowej i symbolicznej. W obliczu wyzwań – przełowienia, zmian klimatycznych, zanieczyszczeń – nasza odpowiedzialność rośnie. Wybierając świadomie i wspierając zrównoważone praktyki, przyczyniamy się do ochrony unikalnych ekosystemów i tradycji związanych z wodą. Ryby są i będą mostem między naturą, kulturą i nauką, a ich przyszłość zależy od naszych decyzji tu i teraz.

Źródła:

Wziątek Bogdan, rok wydania 2023.wydawnictwo BBM "Atlas ryb polskich"

FAO. The State of World Fisheries and Aquaculture 2022. Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2022.

Costanza, R. i in. „The value of coastal ecosystem services in the United States." Ecological Economics, 2008, 63(2–3): 396–410.

Hilborn, R., Walters, C. J. Quantitative Fisheries Stock Assessment: Choice, Dynamics and Uncertainty. Springer, 1992.

Naylor, R. L. i in. „Effect of aquaculture on world fish supplies." Nature, 2000, 405(6790): 1017–1024.

Klinger, D. H., Naylor, R. L. „Coproduction of wild fish and farm ed fish: a case study." Fish and Fisheries, 2012, 13(2): 236–245.

Mozaffarian, D., Rimm, E. B. „Fish intake, contaminants, and human health: evaluating the risks and the benefits." JAMA, 2006, 296(15): 1885–1899.

Jurek Joanna Michalina, rok wydania 2023, wydawnictwo Vital. " Ryby w zdrowej diecie"

RODZAJE BIAŁKA W ŻYWIENIU KRÓW

Żywienie bydła, szczególnie w kontekście produkcji mleka i mięsa, jest procesem wymagającym precyzyjnego doboru składników odżywczych. Wśród nich, białko odgrywa fundamentalną rolę, wpływając na wzrost, rozwój, reprodukcję oraz wydajność produkcyjną zwierząt. Ze względu na unikalny proces trawienia przeżuwaczy, dostarczane im białko można sklasyfikować na białko żwaczowe i białko jelitowe.

JUSTYNA RYGIEL | DORADCA WODR W POWIECIE KONIŃSKIM

fot. Freepik

Białko żwaczowe, jak sama nazwa wskazuje, ulega rozkładowi w żwaczu. Cały proces przebiega przy pomocy mikroorganizmów, które go zasiedlają. Dzięki nim, dochodzi do rozkładu białka na peptydy, aminokwasy i amoniak. Z otrzymanych związków, bakterie żwaczowe syntetyzują własne, wysokiej jakości białko mikrobiologiczne, które następnie, po przejściu do dalszych odcinków przewodu pokarmowego, jest tam trawione. Dostarczenie odpowiedniej ilości tego rodzaju białka jest ważne dla utrzymania optymalnej aktywności mikroflory jelitowej żwacza.

Z kolei białko jelitowe, zwane inaczej białkiem „by-pass" lub „chronionym", to forma białka, która nie jest rozkładana przez drobnoustroje żwacza, lecz przechodzi do dalszych odcinków układu pokarmowego, a następnie jest trawiona w jelicie cienkim. Zaletą tego rodzaju białka jest fakt, że jego spożycie nie podnosi poziomu mocznika, którego zbyt wysoka ilość w organizmie może mieć negatywny wpływ na zdrowie zwierzęcia, skutkując spadkiem wydajności oraz problemami z rozrodem, a także chorobami racic i wymienia. Zapotrzebowanie na tę frakcję jest szczególnie duże u wysokowydajnych sztuk, takich jak krowy mleczne w okresie laktacji, które do syntezy mleka potrzebują odpowiedniej ilości aminokwasów egzogennych.

Na proporcje między poszczególnymi formami białka ma wpływ wiele czynników, do których należy m.in. rodzaj paszy oraz stopień jej przetworzenia. Pasze wysokobiałkowe, takie jak np. śruta sojowa, charakteryzują się zazwyczaj większą zawartością białka żwaczowego, jednak poddanie ich obróbce termicznej, granulowaniu czy też ekstruzji, może skutkować zmniejszeniem stopnia rozkładalności białka w żwaczu, co pozwala na uzyskanie w ogólnej proporcji przewagi białka chronionego nad białkiem żwaczowym. Jako przykład produktu działającego na opisanych zasadach, można podać Amirap Efekt. W produkcie tym surowcem wejściowym jest śruta rzepakowa, która zostaje skruszona w młynie walcowym, a następnie jest poddawana obróbce barotermicznej. W dalszych etapach, zostaje poddana procesom kondycjonowania, ekspandowania oraz przeróbce w reaktorze termicznym. Dzięki wykorzystaniu wszystkich tych procesów, uzyskiwany jest produkt o wysokiej zawartości białka chronionego (na poziomie 60%) oraz lepszej przyswajalności niż w tradycyjnym komponencie rzepakowym, co wpływa na poprawę wyników produkcyjnych u bydła.

Hodowcy, u których w stadach pojawia się problem ze zbyt wysokim poziomem mocznika, jako działanie prewencyjne, decydują się na ograniczenie ilości białka w dawce pokarmowej, co skutkuje najczęściej spadkiem wydajności zwierząt. Aby zapobiec stratom w ilości pozyskiwanego mleka, należy jednak nie zmniejszać ilości tego składnika odżywczego, lecz dokonać zmian w proporcjach jego form, zwiększając udział białka „by-pass". Oprócz utrzymania wydajności krów na tym samym lub wyższym poziomie, zastosowanie tego rozwiązania może też wpłynąć korzystnie na skład samego mleka, poprawiając jego parametry. Należy jednak pamiętać, że jeśli zapotrzebowanie na białko żwaczowe nie zostanie pokryte, zwiększenie zastosowanej ilości drugiej formy tego składnika może nie przynieść zakładanego efektu (podniesienia wydajności).

Optymalne zbilansowanie dawki pokarmowej, uwzględniające potrzeby zwierzęcia i charakterystykę pasz jest kluczowe dla osiągania zadowalających efektów w prowadzonej produkcji zwierzęcej, a zrozumienie procesów zachodzących w organizmach przeżuwaczy i umiejętność wykorzystania tej wiedzy w praktyce żywieniowej, stanowi podstawę sukcesu w dalszym rozwoju hodowli bydła. ■

Źródła:

https://projektagrar.pl/bialko-by-pass/

https://www.agrolok.pl/artykuly/bialko-chronione-w-zywieniu-krow--dlaczego-jest-tak-wazne.htm

https://zakupy.ewrol.pl/amirap-efekt-34-2.htm

USŁUGI OPIEKUŃCZE W GOSPODARSTWIE ROLNYM NA PRZYKŁADZIE MODELU IRLANDZKIEGO

W wielu krajach europejskich usługi opiekuńcze w gospodarstwach rolnych zyskują coraz większą popularność. W szczególności model irlandzki, znany jako Social Farming Ireland, stanowi interesujący przykład skutecznego połączenia działalności rolniczej z usługami wsparcia społecznego i terapeutycznego. W obliczu starzejącego się społeczeństwa i osób wymagających pomocy model ten może stać się odpowiedzią na wiele współczesnych wyzwań – również w Polsce.

ALDONA JANKOWSKA | DZIAŁ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

fot. Freepik

W Irlandii gospodarstwa opiekuńcze funkcjonują od kilkunastu lat, bazując na doświadczeniach holenderskich i skandynawskich. Obecnie w Irlandii działa150 aktywnych gospodarstw zarejestrowanych w sieci Social Farming Ireland. Każdego roku korzystają z nich setki osób. Rolnicy udostępniają swoje gospodarstwa osobom potrzebującym wsparcia – osobom z demencją, chorobami psychicznymi, niepełnosprawnością, a także młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym czy osobom bezrobotnym.

Podopieczni angażują się w codzienne prace rolnicze, jak pielęgnacja ogrodu, karmienie zwierząt czy przygotowywanie posiłków. Mają kontakt ze zwierzętami, tworzą rękodzieło, biorą udział we wspólnych grach i zabawach. Celem jest poprawa jakości życia, przeciwdziałanie izolacji społecznej i zapewnienie wsparcia opiekuńczego w środowisku wiejskim, bardziej kameralnym niż w dużych instytucjach opieki. Model irlandzki opiera się na zasadzie dobrowolności, integracji i aktywności skierowanej na określoną osobę. Czas trwania typowej wizyty to jeden, dwa dni tygodniowo, zazwyczaj po 3-5 godzin, a grupy uczestników są małe, często 1-4 osoby, co sprzyja indywidualnemu dopasowaniu działalności do ich potrzeb. Dzięki temu uczestnicy nabywają nowych umiejętności, odzyskują poczucie sprawczości i przynależności, a także korzystają z dobroczynnego wpływu środowiska wiejskiego.

Gospodarstwa opiekuńcze w Irlandii oferują przestrzeń do integracji, uczenia się, samorozwoju i odstresowania w sposób, który trudno osiągnąć w tradycyjnych instytucjach. Dla części uczestników są to pierwsze kroki do dalszej samodzielności i zaangażowania społecznego, a dla rolników – sposób różnicowania działalności.

Rozwój usług opiekuńczych w gospodarstwach rolnych w Irlandii odbywa się w ścisłej współpracy z instytucjami publicznymi. Aby znaleźć się w sieci Social Farming Ireland i móc przyjmować uczestników, każde gospodarstwo musi przejść formalny proces: zgłoszenie, ocenę warunków bezpieczeństwa, weryfikację prowadzącego, szkolenia (np. pierwsza pomoc). Ponadto brane są pod uwagę lokalne możliwości i dopasowanie uczestnika do gospodarstwa, co gwarantuje personalizację wsparcia. Gospodarstwa są regularnie monitorowane i oceniane, a ich działalność odbywa się w oparciu o uzgodnione standardy jakości.

Finansowanie takich usług pochodzi z różnych źródeł – ze środków publicznych, grantów rządowych i unijnych, a także z inicjatyw społecznych. W ramach programów wsparcia pokrywane są koszty pobytu uczestników, a gospodarstwa mogą liczyć na dotacje inwestycyjne i operacyjne. Programy wykazały wysoką skuteczność tej formy wsparcia – uczestnicy odnotowują poprawę kondycji psychicznej i fizycznej, zwiększoną samodzielność oraz poprawę relacji społecznych. W odróżnieniu od tradycyjnych ośrodków dziennej opieki, gospodarstwa opiekuńcze oferują bardziej naturalne, swobodne i integrujące środowisko, oparte na realnej aktywności i bliskim kontakcie z naturą.

W Polsce temat gospodarstw opiekuńczych wciąż pozostaje w fazie początkowej. Brakuje przepisów prawnych, które określałyby definicję takich usług, warunki ich prowadzenia, standardy, sposoby finansowania czy nadzoru. Nieliczne inicjatywy pojawiają się w ramach programów pilotażowych i projektów lokalnych, często realizowanych przez organizacje pozarządowe lub jednostki samorządu terytorialnego. Jednak skala tych działań jest niewielka, a systemowego podejścia – brak.

Tymczasem potrzeba rozwoju gospodarstw opiekuńczych w Polsce jest ogromna. Obszary wiejskie borykają się z problemem starzenia się społeczeństwa, braku dostępu do opieki dziennej, wysokiego poziomu wykluczenia społecznego i ograniczonej oferty terapeutycznej. Wprowadzenie usług opiekuńczych w gospodarstwach rolnych mogłoby przynieść wiele korzyści – zarówno dla osób potrzebujących wsparcia, jak i dla samych rolników. Dla pensjonariuszy oznaczałoby to możliwość aktywnego, godnego uczestnictwa w życiu społecznym, poprawę zdrowia i samopoczucia oraz integrację z lokalną społecznością. Dla rolników byłaby to szansa na dywersyfikację źródeł dochodu, rozwój nowych kompetencji i zaangażowanie się w działania o wysokiej wartości społecznej.

Potrzeba wdrożenia modelu gospodarstw opiekuńczych na polskich obszarach wiejskich jest bardzo duża. Gospodarstwa opiekuńcze wspierałyby rehabilitację społeczną w naturalnym otoczeniu, dawałyby uczestnikom sensowne zajęcia i relacje społeczne. Jednocześnie stwarzałyby rolnikom dodatkowe źródło dochodu.

Wzorem Irlandii, Polska mogłaby z powodzeniem wdrożyć model gospodarstw opiekuńczych, dostosowany do lokalnych warunków. Wymagałoby to jednak kilku kluczowych kroków: stworzenia ram prawnych regulujących działalność takich gospodarstw, opracowania standardów jakości i bezpieczeństwa, zapewnienia mechanizmów finansowania (np. z budżetu NFZ, samorządów, funduszy unijnych), a także wsparcia zaplecza instytucjonalnego, w szczególności ośrodków doradztwa rolniczego – szkolenia i doradztwo dla rolników zainteresowanych prowadzeniem takich gospodarstw.

Model irlandzki pokazuje, że gospodarstwa opiekuńcze to nie tylko alternatywa dla aktualnej opieki, ale również szansa na odbudowę relacji społecznych, wspólnoty i godnego życia osób zmagających się z trudnościami. To także forma nowoczesnego rolnictwa społecznego, które łączy tradycyjne wartości wiejskiego życia z odpowiedzią na najważniejsze wyzwania społeczne XXI wieku. Dlatego istnieje ogromna potrzeba, aby jak najszybciej w Polsce rozpocząć proces wdrażania takich rozwiązań. Przygotowanie odpowiednich przepisów powinno być priorytetem. Irlandzki przykład pokazuje, że przy dobrej woli instytucji publicznych, zaangażowaniu lokalnych społeczności i odpowiednim wsparciu, gospodarstwa opiekuńcze mogą stać się realną siłą zmieniającą życie wielu ludzi na lepsze. ■

Źródła:

Stępnik, K., Król, J. (2017) — Gospodarstwa opiekuńcze – budowanie sieci współpracy. Raport z badań, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (Oddział w Krakowie). pressto.amu.edu.pl

Subocz, E. (2019) — Rolnictwo społeczne jako nowa funkcja obszarów wiejskich z perspektywy europejskiej i polskiej. Studia Obszarów Wiejskich, nr 54, s. 69–79

Błąd, M. (2008) — Przedsiębiorstwa społeczne na obszarach wiejskich w Polsce. Wieś i Rolnictwo, nr 2 (139), s. 57–71

Nowak, P. & Gorlach, K. (2015) — Rolnicy i spółdzielczość w Polsce: stary czy nowy ruch społeczny? Wieś i Rolnictwo, nr 1.1 (166.1), s. 131–154

Baer Nawrocka, A. i in. (2022) — Polska wieś 2022. Raport o stanie wsi, zespół redakcyjny Witryna Wiejska.

Zegar, J.St. (2015) — Polskie rolnictwo w okresie dwóch przełomów – transformacji ustrojowej i integracji europejskiej. Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy, nr 41.

https://rolnictwospoleczne.org.pl

https://www.gov.pl/web/rolnictwo

https://www.irwirpan.waw.pl

https://ksow.pl

https://ec.europa.eu

ROLNIKU, PAMIĘTAJ O WAŻNYCH TERMINACH

DZIAŁ EKOLOGII I OCHRONY ŚRODOWISKA

TERMIN	WAŻNE INFORMACJE
do 15.10.2025	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi uruchomiło aplikację suszową. Rolnicy mogą składać wnioski o oszacowanie szkód spowodowanych suszą w 2025 roku. Wnioski o oszacowanie szkód rolniczych na 2025 rok są przyjmowane do 15 października 2025 roku. Szkodę rolniczą może zgłosić tylko osoba, która zgłosiła wniosek o przyznanie płatności bezpośrednich na rok 2025. Wniosek należy potwierdzić podpisem zaufanym. Link do wniosku: https://aplikacje.gov.pl/app/susza/#/campaign
do 7.11.2025	Zgłoszenie wymieszania obornika lub stosowania płynnych nawozów wramach eksochematu należy zgłosić w ciagu 14 dni od wykonania praktyki. Nie później jednak niż do 7 listopada. Wynika to z terminów stoswania nawozów wynikających z programu azotanowego. W Wielkopolsce nawozy naturalne płynne na gruntach ornych stosujemy terminie do 25 października, zaś na uprawy trwałe, uprawy wieloletnie i TUZ w terminie do 31 października. W przypadku obornika terminy te wynoszą odpowiednio do 31 października (na gruntach ornych) i do 30 listopada (TUZ i uprawy wieloletnie).
od 1.10.2025 do 28.11.2025	Do 28 listopada 2025 r. można ubiegać się o wsparcie na Rozwój małych gospodarstw z Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027. Wsparcie ma formę ryczałtu, które wynosi: - 120 tys. zł w przypadku operacji dotyczącej rozpoczynania działalności w zakresie wprowadzania produktów na rynek w ramach krótkich łańcuchów dostaw oraz operacji dotyczącej produkcji ekologicznej w gospodarstwach prowadzących produkcję ekologiczną; - 100 tys. zł dla pozostałych operacj. Szczegóły: https://www.gov.pl/web/arimr/rozwoj-malych-gospodarstw--od-1-pazdziernika-mozna-skladac-wnioski
do 31.12.2025 do 31.12.2027	Została podpsiana ustwa o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przechowywania nawozów naturalnych, która wydłuża terminy dostosowania miejsc do przechowywania nawozów i tak: – dla gospodarstw do 20 DJP – termin zostaje wydłużony do końca 2027 roku; – dla gospodarstw od 21 do 210 DJP – termin zostaje wydłużony do końca 2025 roku. Warunkiem skorzystania z odstępstwa jest zgłoszenie przez rolników w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy informacji o konieczności wydłużenia terminu dostosowania miejsc do przechowywania nawozów naturalnych. Zgłoszenie jest dokonywane na formularzu udostępnionym na stronie MRiRW w Biuletynie Informacji Publicznej. Uwaga! Jeżeli rolnik nie zawnioskuje o odstępstwo to nie będzie dotyczył go wydłużony termin!
od 25.09.2025 do 28.10.2025	Od 25 września do 28 października 2025 r. można składać wnioski o przyznanie wsparcia na Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych. Z tego wsparcia mogą skorzystać uznane nie wcześniej niż 1 stycznia 2023 r. organizacje i grupy, które prowadzą działalność jako mikro-, małe lub średnie przedsiębiorstwa. Pomoc nie dotyczy jednak producentów owoców i warzyw oraz hodowców drobiu i pszczół. Szczegóły na stronach Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.
od 29.09.2025 do 17.10.2025	Od 29 września do 17 października 2025 r. hodowcy świń będą mogą składać wnioski o refundację 100 proc. wydatków poniesionych na działania związane z bioasekuracją. Pomoc obejmuje zwrot kosztów poniesionych na zakup m.in.: mat dezynfekcyjnych, sprzętu i środków do dezynfekcji, odzieży oraz obuwia ochronnego, a także zabezpieczenie budynków inwentarskich przed dostępem zwierząt domowych. Szczegóły: https://www.gov.pl/web/arimr/mrirw-zapowiada-wkrotce-rusza-nabor-wnioskow-o-pomoc--dla-producentow-trzody-chlewnej-finansowany-z-budzetu-krajowego

WARTO WIEDZIEĆ

Bezpłatna aplikacja eDWIN ułatwiającą codzienną pracę na polu, jest już całkowicie dostępna. Pomysłodawcą utworzenia platformy eDWIN był Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. Platforma jest darmowa i dostępna dla wszystkich chętnych na komputerach oraz jako aplikacja na urządzeniach mobilnych. Na platformie znajdują się cztery usługi: Wirtualne Gospodarstwo, Udostępnianie danych meteorologicznych, Śledzenie pochodzenia produktu oraz Raportowanie zagrożeń. Szczegóły i aplikacja na stronie: https://www.edwin.gov.pl/

Informujemy, że status swojego wniosku złożonego w programie Mój Prąd 6.0 można sprawdzić na stronie mojprad.gov.pl. Przygotuj: numer wniosku, adres e-mail podany we wniosku oraz unikalny numer punktu poboru energii (PPE). Następnie wybierz odpowiedni nabór – w tym przypadku MP6 – i po wpisaniu danych kliknij „Sprawdź status swojego wniosku".

Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego organizuje bezpłatne szkolenie dla wszystkich rolników realizujących interwencję dotyczącą dobrostanu zwierząt, którzy zgodnie z ustawą o PS WPR 2023-2027 zobowiązani są do jednorazowego odbycia szkolenia z zakresu metod ograniczających stosowanie antybiotyków w produkcji zwierzęcej, po którym otrzymają zaświadczenie o ukończeniu szkolenia. Zaświadczenie o jego ukończeniu trzeba złożyć do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego organizuje bezpłatne szkolenia, konferencje i pokazy dla rolników. Wykaz dostępny jest i na bieżąco aktualizowany na stronie internetowej www.wodr.poznan.pl w zakładce wydarzenia. Zaświadczenia tych spotkań wydawne są ze szkoleń powiatowych.

Informujemy, iż od 01.01.2026r. wszystkie zdarzenia dotyczące bydła, owiec, kóz, świń i koniowatych będą rejestrowane wyłącznie za pośrednictwem systemu IRZplus.

Informujeny, iż od 16 września 2025 r. obsługa w placówkach Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa będzie się odbywać od 7:00 do 17:00. Zmiana godzin pracy ma charakter pilotażowy i będzie obowiązywała do 31 grudnia 2025 roku.

Od 1 października 2025 r. obowiązuje system kaucyny. To wtedy w punktach sprzedaży zaczną pojawiać się napoje w opakowaniach oznaczonych specjalnym znakiem kaucji. Na opakowaniach znajdzie się czytelny znak kaucji z kwotą, co pozwoli łatwo rozpoznać objęte systemem butelki i puszki.

NOTOWANIA CEN

PRODUKTÓW ROLNICZYCH I ŚRODKÓW DO PRODUKCJI ROLNEJ W WIELKOPOLSCE

EWA WILCZEK | DZIAŁ EKONOMIKI I ZARZĄDZANIA GOSPODARSTWEM ROLNYM

Targowisko, wrzesień 2025

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Żyto paszowe	zł/dt	70,00	69,00	71,00		69,00	68,00	68,00	70,00	69,29
Pszenica paszowa	zł/dt	90,00	89,00	91,00		88,00	87,00	87,00	90,00	88,86
Jęczmień paszowy	zł/dt	70,00	71,00	72,00		68,00	68,50	68,00	71,00	69,79
Pszenżyto	zł/dt	73,00	75,69	76,00		72,00	72,00	73,00	74,00	73,67
Mieszanka zbożowa	zł/dt	72,00	70,35			69,00	68,00	68,00	73,00	70,06
Ziemniaki jadalne	zł/kg	2,17	1,89	2,00	1,90	2,00	2,00	1,90	19,00	4,11
Marchew jadalna	zł/kg	3,60	3,55	3,10	3,15	3,50	3,33	3,25	3,33	3,35
Pietruszka korzeń	zł/kg	10,50	9,30	9,33	9,25	10,67	9,15	9,20	9,10	9,56
Buraczki czerwone	zł/kg	4,25	3,93	3,85	3,80	4,33	3,75	3,70	3,65	3,91
Seler	zł/kg	6,80	6,75	6,33	6,30	6,80	6,80	6,30	6,67	6,59
Por	zł/kg	8,85	8,50	8,30	8,25	8,83	8,30	8,20	8,33	8,45
Pomidory	zł/kg	7,00	7,83	8,00	7,00	7,00	7,33	7,00	7,00	7,27
Ogórki	zł/kg	10,00	9,63	9,25	9,00	9,50	9,00	9,00	9,00	9,30
Prosię (15 kg)	zł/szt									
Cielę (40kg)	zł/szt	1200,00								1200,00
Krowy	zł/szt									
Jaja	zł/szt	1,20	1,20	1,23	1,25	1,25	1,23	1,14	1,25	1,22
Ziemniaki jadalne wczesne	zł/dt	225,00								225,00
Kapusta biała	zł/kg	3,50	3,70	3,57	3,30	3,53	3,70	3,25	3,25	3,48
Jabłka deserowe	zł/kg	4,85	4,85	4,17	4,30	4,85	4,17	4,31	4,83	4,54
Truskawki	zł/kg		23,23		22,00			22,00		
Pomidory spod osłon - malinowe	zł/kg	10,00		9,00	9,00		10,00	7,00	8,00	8,83
Ogórki spod osłon - długie	zł/kg	7,00		9,50	7,35		9,00	7,00	7,00	7,81

Przedsiębiorstwa zbożowo-młynarskie i zakłady przetwórcze, wrzesień 2025

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Żyto konsumpcyjne	zł/dt	61,00	58,00	56,50	60,00	60,58		56,00	56,58	58,38
Pszenica konsumpcyjna	zł/dt	77,00	75,50	74,00	75,22	76,89		77,00	74,52	75,73
Jęczmień konsumpcyjny	zł/dt	67,00	63,00	63,50	67,00	67,00		66,07	63,00	65,22
Pszenica paszowa	zł/dt	73,00	69,00	69,00	69,00	72,10	71,67	73,00	69,00	70,72
Żyto paszowe	zł/dt	57,00	56,50	54,00	57,00	56,93	53,00	53,00	52,30	54,97
Jęczmień paszowy	zł/dt	66,00	63,00	63,00	64,85	65,79	66,00	63,66	62,00	64,29
Pszenżyto	zł/dt	67,00	61,50	61,50	66,20	66,02	63,50	63,56	62,00	63,91
Owies	zł/dt	53,00	51,00	52,00	52,00	51,00		50,08	50,00	51,30
Kukurydza na ziarno	zł/dt	87,00		85,00	85,00	86,00			88,00	86,20
Groch	zł/dt	91,00	90,00			90,00				90,33
Mak	zł/dt									
Gryka	zł/dt									
Łubin słodki	zł/dt	99,51	105,00		98,00	101,00				100,88
Ziemniaki przemysłowe	zł/dt	28,00								28,00

Usługi,

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III
1 godz. najmu pracownika	zł/h	32,00	35,00	32,00
Orka pługiem 3-skib ciągnik do 60 KM	zł/h	207,50	213,33	250,00
Orka pługiem 3-skib ciągnik pow. 60 KM	zł/h	366,76	266,67	316,67
Podorywka	zł/h	317,86	250,00	226,67
Kultywatorowanie	zł/h	270,00	216,67	200,00
Talerzowanie	zł/h	321,86	230,00	200,00
Bronowanie	zł/h	330,00	233,33	141,25
Agregat uprawowy	zł/h	300,00	246,67	236,67
Agregat uprawowo-siewny	zł/h	363,95	316,67	270,00
Siew siewnikiem zbożowym	zł/h	265,00	233,33	210,00
Siew siewnikiem punktowym	zł/h	270,00	300,00	194,17
Sadzenie ziemniaków	zł/h		150,00	258,75
Roztrząsacz obornika+ładowacz	zł/h	375,00	373,33	410,00
Rozsiewacz wapna	zł/h	218,31	220,00	153,33
Opryskiwacz zawieszany	zł/h	197,88	130,00	148,33
Kosiarka rotacyjna	zł/h	230,00	238,33	139,17
Kosiarko-sieczkarnia	zł/h	500,00	720,00	515,63
Kombajn zbożowy	zł/h	725,87	530,00	426,88
Kombajn zbożowy zbiór kukurydzy na ziarno	zł/h	515,00	626,67	562,50
Kombajn do ziemniaków	zł/h	214,90	370,00	383,33
Kombajn do buraków	zł/h	1200,00	1465,00	916,67
Prasa do słomy kostkująca wielkogabarytowa	zł/h	267,50	256,67	212,50
Prasa do słomy (zwijająca)	zł/h	212,33	316,67	250,83
Ciągnik U-3512 (lub inny do 60 KM) z 1 przyczepą	zł/km	7,50		7,50
Ciągnik U-3512 (lub inny do 60 KM) z 2 przyczepami	zł/km	6,00		6,00

Małe ubojnie i przetwórnie - dzienny

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III
Żywiec wieprzowy kl. I	zł/kg	6,17	6,10	6,46
Żywiec wieprzowy wybrakowany	zł/kg	4,50	3,71	4,09
Żywiec wołowy kategoria A	zł/kg	14,70	16,70	16,11
Żywiec wołowy wybrakowany	zł/kg	9,80	10,00	10,40

Duże Zakłady Przetwórcze - dzienny

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III
Żywiec wieprzowy kl. I	zł/kg			6,55
Żywiec wieprzowy wybrakowany	zł/kg			4,10
Żywiec wołowy kategoria A	zł/kg			16,00
Żywiec wołowy wybrakowany	zł/kg			12,00

Rejon I: Złotów, Piła, Chodzież, Czarnków-Trzcianka.

Rejon II: Szamotuły, Międzychód, Nowy Tomyśl, Grodzisk Wlkp., Wolsztyn.

Rejon III: Kościan, Leszno, Gostyń, Rawicz.

Rejon IV: Oborniki, Poznań, Środa Wlkp., Śrem.

Rejon V: Wągrowiec, Gniezno, Września, Słupca.

Rejon VI: Konin, Turek, Koło.

Rejon VII: Krotoszyn, Jarocin, Pleszew, Kalisz.

Rejon VIII: Ostrów Wlkp., Ostrzeszów, Kępno.

wrzesień 2025

Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
35,00	34,25	32,00	32,25	32,00	33,06
290,00	257,50	243,33	198,33	245,00	238,13
336,67	297,50	296,67	301,33	313,33	311,95
260,00	210,00	200,00	197,50	200,00	232,75
180,00	200,00	200,00	197,50		209,17
180,00	225,00	210,00	222,00	273,33	232,77
152,50	192,50	180,00	210,00	180,00	202,45
230,00	230,00	240,00	210,00	223,33	239,58
265,00	275,67	285,00	280,00	276,67	291,62
190,00	220,00	231,67	212,50	230,00	224,06
205,00	207,50	265,00	183,33	183,33	226,04
221,25	200,00		200,30		206,06
307,50	350,00	360,00	375,00	373,33	365,52
266,67	227,50	190,00	181,25	185,00	205,26
140,00	152,50	133,33	140,00	160,00	150,26
211,67	172,50	185,00	168,33	176,67	190,21
500,00	650,00	675,00	741,67	653,33	619,45
475,00	480,00	510,00	481,25	503,33	516,54
502,50	548,33	562,50	550,00	553,33	552,60
357,50	362,50	380,00	332,50	465,00	358,22
900,00	956,67	1010,00	920,00	920,00	1036,04
300,00	236,67		180,00	245,00	242,62
190,00	194,00	25,00	210,00	230,00	203,60
7,80	8,20	7,50	7,80	7,50	7,69
7,00	8,80	7,00	7,00	7,00	6,97

ubój do 400 szt., wrzesień 2025

Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
6,46	6,55	6,28	6,43	6,50	6,37
4,45	3,93	3,96	3,75	4,10	4,06
16,41	16,67	14,77	15,10	15,83	15,79
10,00	10,35	9,99	12,50	11,75	10,60

ubój powyżej 400 szt., wrzesień 2025

Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
6,46			6,54		6,52
4,45			4,00		4,18
15,60			17,05		16,22
9,50			10,00		10,50

Prywatni oferenci, wrzesień 2025

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Prowit LP	zł/dt	310,00	310,00	365,00	370,00	310,00	340,00	340,00	313,00	332,25
Prowit T	zł/dt	330,00	326,00	325,00	385,00	325,00	360,00	360,00	325,00	342,00
Mieszanka PW	zł/dt	225,00	266,50	225,00	270,00	247,00	265,00	221,67		245,74
Mieszanka PT-1	zł/dt	178,48	200,00	254,50	243,00	188,75	186,77	193,33	267,50	214,04
Mieszanka PT-2	zł/dt	174,08	200,00	245,00	243,00	198,00	186,77	181,00	249,00	209,61
Mieszanka L	zł/dt	165,33	202,00	198,75	231,67	213,00	208,33	188,67	240,00	205,97
Mieszanka CJ	zł/dt	177,40	229,00	209,00	277,00	249,00	225,67	242,00	220,00	228,63
Mieszanka B	zł/dt	168,48	200,00	209,00	304,50	195,50	220,67	229,00	237,08	220,53
Koncentraty 10%-owe dla:										
loch	zł/dt	380,16	316,67	310,50	371,88	318,33	322,00	285,00	315,00	327,44
prosiąt	zł/dt		330,00	317,50	543,00	349,00	354,67	337,33	356,00	369,64
warchlaków	zł/dt	317,52	315,00	290,75	407,00	340,33	366,67	333,33	346,00	339,58
tuczników	zł/dt	316,44	340,00	294,38	407,33	305,67	345,67	324,00	339,00	334,06
Koncentraty 15%-owe dla:										
loch	zł/dt	350,00		326,25	341,33	346,67		320,00	317,00	333,54
prosiąt	zł/dt	285,00		367,50	421,33	386,00		295,00		350,97
warchlaków	zł/dt	330,00	360,00	340,00	404,33	365,67		336,50	370,00	358,07
tuczników	zł/dt	297,96	332,00	317,50	352,00	348,00		319,00	334,00	328,64
Koncentraty 20%-owe dla:										
loch	zł/dt	339,80		326,25	377,00	336,33	325,00	328,33	338,33	338,72
prosiąt	zł/dt	385,00	371,33	327,00	337,50	379,50	325,00	338,07	383,00	355,80
warchlaków	zł/dt	300,60		325,00	337,00	375,33	300,00	312,52	353,33	329,11
tuczników	zł/dt	275,00		299,50	278,33	333,33	285,00	323,33	326,67	303,02
Inne pasze:										
śruta sojowa	zł/dt	209,00	225,33	218,00	186,00	194,88	260,00	217,50	277,33	223,51
śruta rzepakowa	zł/dt	146,00	140,50	155,50	122,00	158,13	164,00	143,00	185,33	151,81
otręby pszenne	zł/dt	100,50	90,00	89,00	76,50	88,50	89,44	73,67	91,00	87,33
otręby żytnie	zł/dt	88,50	58,00	72,67	61,00	78,50	82,50	65,00	74,00	72,52
Nawozy mineralne:										
Mocznik (46%)	zł/dt	215,50	222,50	241,25	249,75	228,75	242,33	243,00	285,00	241,01
Saletra amonowa (34%)	zł/dt	180,75	172,00	172,00	172,50	172,50	172,33	180,25	194,00	177,04
Saletrzak (28%)	zł/dt	158,50	148,00	153,50	154,00	162,75	159,67	181,50	163,00	160,11
Superfosfat granulowany (18%)	zł/dt		175,33	136,00	148,00	172,00				157,83
Superfosfat pylisty (18%)	zł/dt		142,00	149,00		150,00				147,00
Sól potasowa (60%)	zł/dt	182,00	174,67	183,50	179,67	175,75	181,83	187,88	200,50	183,22
Polifoska 8:24:24	zł/dt	275,00	267,50	270,50	284,00	275,67	294,67	295,00	367,00	291,17
Polifoska 6:20:30	zł/dt	283,33	265,33	258,50	281,50	272,25	286,33	285,88	305,00	279,77
Polifoska 4:12:32	zł/dt	245,00	238,67	230,00	250,50	265,50	280,00	260,50	252,00	252,77
Amofoska 4:16:18	zł/dt	148,00	165,00	164,50	221,50		175,00	220,00		182,33
Siarczan potasu	zł/dt		365,00	348,50				370,00		361,17
Superfosfat wzmocniony (40%)	zł/dt	264,50	250,67	213,33	261,00			241,00	257,00	247,92

Owoce i warzywa (sprzedaż hurtowa przez rolnika), wrzesień 2025

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Jabłka deserowe	zł/kg	4,50	4,60	4,28	4,50		4,30	4,30	4,25	4,39
Wiśnie	zł/kg									
Truskawki	zł/kg		21,33		21,00					
Pomidory gruntowe do przetwórstwa	zł/kg						7,00	7,20	6,90	
Ogórki gruntowe	zł/kg	6,50	6,80	6,00	6,37		6,90	6,20	6,00	6,40
Papryka czerwona	zł/kg	12,00	10,33	10,00	9,00		12,00	9,00	9,00	10,19
Papryka zielona	zł/kg	11,00	9,00	8,00	8,00		10,00	8,00	8,00	8,86
Marchew jadalna	zł/kg	3,00	3,40	2,95	2,80	3,60	3,00	2,80	2,80	3,04
Pietruszka - korzeń	zł/kg	6,30	6,50	6,50	6,30		6,50	6,25	6,20	6,36
Buraczki czerwone	zł/kg	2,20	2,60	2,27	2,56		2,00	2,00	2,00	2,23
Seler	zł/kg	4,50	5,00	5,00	4,73		4,90	4,00	4,40	4,65
Por	zł/kg	5,20	6,00	5,80	5,24		5,80	5,20	5,75	5,57
Cebula	zł/kg	3,25	3,15	3,55	3,00	3,33	3,00	3,05	3,00	3,17
Kapusta biała	zł/kg	4,00	4,00	3,87	3,67		3,50	3,40	3,40	3,69
Ziemniaki jadalne	zł/dt	177,00	182,00	177,00	178,00	181,00	180,00	179,00	180,00	179,25
Jabłka do przetwórstwa	zł/dt				240,00		250,00			245,00
Ogórki spod osłon	zł/dt	450,00			455,00		460,00		445,00	452,50
Pomidory spod osłon	zł/dt	540,00		550,00	530,00		550,00	530,00	520,00	536,67
Kapusta biała wczesna	zł/dt									
Ogórki spod osłon - długie	zł/dt	820,00		830,00	820,00		840,00	830,00	820,00	826,67
Pomidory spod osłon - malinowe	zł/dt	500,00			490,00		480,00	470,00	470,00	482,00

Pozostałe ceny, wrzesień 2025

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Olej napędowy	zł/l	5,86	5,75	5,75	5,95	5,94	5,78	5,95	5,99	5,87
Cena sznurka do prasy	kł.	58,33	54,80	67,33	56,93	52,75	48,00	55,50	50,67	55,54
Cena siatki do prasy	zł/dt		446,67	427,50	451,93	395,00	425,00	453,00	423,33	431,78
Słoma żytnia	zł/dt	32,00	36,00	34,00	36,00	33,00	34,00	35,00	34,00	34,25
Słoma jęczmienna	zł/dt	34,00	37,00	34,42	37,00	36,50	35,00	37,00	36,00	35,86
Słoma pszenna	zł/dt	37,00	41,00	42,00	42,00	37,00	37,00	41,00	37,00	39,25
Siano łąkowe	zł/dt	49,00	56,00	56,00	56,00	55,75	49,00	49,00	51,67	52,80
Obornik	zł/dt	19,00	19,60	23,00	23,00	21,00	21,00	20,00	19,33	20,74
Wapno węglanowe (bez kosztów transportu)	zł/dt	11,00	10,00	11,00	11,00	11,00	9,00		10,30	10,47
Wapno tlenkowe (bez kosztów transportu)	zł/dt			31,00		29,33	28,00			29,44
Cielę 40 kg	zł/szt	1033,33	1780,00	1145,00	1225,00	1161,25	933,33	1033,33	1700,00	1251,41
Młodzież bydlęca 50 kg	zł/szt	2900,00	3340,00	2325,00	3433,33	2375,00	2300,00	2475,00	2733,33	2735,21
Jałówka hodowlana	zł/szt	7400,00	6160,00	6350,00	8666,67	6150,00	7500,00	7333,33	10333,33	7486,67
Loszka hodowlana	zł/szt	933,33	1030,00	1259,38	1333,33	1125,00	850,00	883,33	950,00	1045,55
Koszty wizyty weterynarza	zł/wizytę	110,00	115,00	110,00	125,00	110,00	120,83	125,00	110,00	115,73
Inseminacja lochy (nasienie+usługa)	zł	67,00	94,60	88,19	72,50	93,75	67,67	78,33	80,00	80,25
Inseminacja krowy (nasienie+usługa)	zł	113,33	128,60	120,63	110,00	125,00	115,33	98,33	103,33	114,32
Krowa użytkowa	zł/szt	5800,00	5960,00	5966,67	6300,00	6350,00	6400,00	5800,00	5933,33	6063,75
Jednostka zbożowa	zł/dt	62,25	59,88	59,50	60,71	61,45	63,56	59,93	58,33	60,70

Mleko, wrzesień 2025

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Mleko - średnia cena w kl.extra	zł/l	2,16	2,28	2,34	2,26	2,24	2,20	2,21	2,30	2,25

PRENUMERATA:

Bezpośrednio w redakcji można zamówić prenumeratę indywidualną lub zbiorową na dowolny okres. Na prenumeratę zbiorową, powyżej 10 egzemplarzy czasopisma, udzielamy 25% rabatu.

Opłatę za wysyłkę należy przelać na rachunek Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, ul. Sieradzka 29, 60-163 Poznań, numer konta: 31 1130 1088 0001 3152 0620 0003.

Adres, na który mamy wysyłać czasopismo należy wysłać do redakcji pocztą lub mailem: poradnik.gospodarski@wodr.poznan.pl, razem z dowodem wpłaty.

KOSZT PRENUMERATY:

ROCZNEJ

0,00 zł – odbiór u doradcy

39,82 zł – z wysyłką pocztową

PÓŁROCZNEJ

0,00 zł – odbiór u doradcy

21,72 zł – z wysyłką pocztową

Realizując obowiązek informacyjny, wynikający z art. 13 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, str. 1) – dalej RODO, Zamawiający informuję, że:

1. Administratorem Pani/Pana danych osobowych (ADO) jest Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu 60-163 Poznań, ul. Sieradzka 29, adres mailowy: wodr@wodr.poznan.pl, tel. 61 868 52 72.
2. W sprawach związanych z ochroną danych osobowych może Pani/Pan kontaktować się z powołanym przez ADO Inspektorem Ochrony Danych, na adres mailowy: iod@wodr.poznan.pl.
3. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane na podstawie:
a) art. 6 ust. 1 lit. b) RODO, w celu realizacji zamówienia na prenumeratę miesięcznika „Poradnik Gospodarski",
b) Art. 6 ust. 1 lit. c) w celu rozliczenia opłat za prenumeratę miesięcznika.
4. Odbiorcami Pana/Pana danych mogą być:
a) podmioty uprawnione do obsługi doręczeń (kurierzy, operatorzy pocztowi),
b) podmioty, którym powierzyliśmy przetwarzanie danych osobowych na podstawie odrębnych umów (np. serwis sprzętu IT),
c) organy i podmioty upoważnione z mocy prawa.
5. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane przez okres 5 lat od zakończenia roku kalendarzowego, w którym nastąpiła rezygnacja z prenumeraty i została wystawiona ostatnia faktura/rachunek.
6. Pani/Pana dane osobowe nie będą profilowane oraz poddawane zautomatyzowanym procesom decyzyjnym.
7. Pani/Pana dane nie będą przekazywane do Państw trzecich oraz organizacji międzynarodowych i nie będą podlegały transgranicznemu przetwarzaniu.
8. Ma Pani/Pan prawo dostępu do treści swoich danych osobowych, do ich sprostowania, usunięcia w zakresie wynikającym z przepisów prawa, ograniczenia ich przetwarzania, wniesienia sprzeciwu wobec ich przetwarzania, a także prawo do przeniesienia swoich danych osobowych.
9. Ma Pani/Pan prawo wnieść skargę do organu nadzorczego, tj. Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa).

Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania przeróbek i skrótów w tekstach. Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych i nie odpowiada za treść reklam i ogłoszeń.

WITAMINOWE SKARBY OGRODU

Do prawidłowego funkcjonowania człowiekowi potrzebna jest codzienna określona dawka witamin. Jedną z nich jest witamina C. Ta substancja organiczna wzmacnia odporność organizmu, poprawia elastyczność skóry i ścięgien. Witamina C wytwarza hormon szczęścia i zapewnia nam dobry nastrój. Bierze również udział w procesach odtruwania organizmu.

EWA ZAJĄC | DORADCA WODR W POWIECIE OSTROWSKIM

fot. Freepik

Gdy zastanowimy się, w jakich owocach jest dużo tej witaminy, na myśl przychodzą nam owoce cytrusowe. Jednak nierzadko bogatsze w kwas askorbinowy są nasze rodzime owoce, warzywa i zioła. Cenne jej źródło możemy znaleźć w naszych ogrodach. Dużo witaminy C zawiera: czarna porzeczka, czarny bez, jeżyna, aronia, pigwowiec, szpinak, papryka, brokuły i inne rośliny kapustne. Najlepiej je zjadać surowe lub krótko duszone. Zawartość witaminy C w 100 g owoców i warzyw wynosi:

- owoce róży – 1250 mg,
- bez czarny – 260 mg,
- koper – do 210 mg,
- pietruszka – 160 mg,
- jarmuż – 150 mg,
- brokuł – 115 mg,
- czerwona papryka – 110 mg,
- pigwowiec – 55 do 92 mg,
- szpinak – 90 mg,
- truskawka – 80 mg,
- cytryna – 50 mg,
- jeżyna – około 31 mg.

Bez czarny – owoce bzu zawierają duże ilości witaminy C, bo około 260 mg w 100 g owoców. Poza tym bez zawiera antocyjaniny, garbniki, kwasy organiczne, witaminę B, olejki eteryczne, pektyny. Kwiat bzu natomiast zawiera flawonoidy, kwasy polifenelowe, garbniki i aż 9% soli mineralnych. Dzięki tym związkom możemy przyrządzić napar, który ma właściwości przeciwgorączkowe, napotne, przeciwzapalne i moczopędne. Owoce bzu mogą wspierać układ pokarmowy, pomagają w regulacji poziomu cukru we krwi. Zawarte pektyny pomagają łagodzić dolegliwości trawienne, łagodzą objawy przeziębienia i grypy, takie jak kaszel, katar, gorączka i ból gardła.

Pigwowiec – zawiera około 55-92 mg witaminy C w 100 gramach owoców, jest jej dwa razy tyle co w cytrynie. Posiada dużo błonnika, pektyn, garbników oraz aminokwasów. Uzyskany sok ma dużą zawartość witaminy C, średnio 59 mg na 100 ml soku. Owoce zbiera się we wrześniu i październiku, najlepiej po pierwszych przymrozkach. To wtedy owoce tracą cierpkość, są mniej gorzkie i mają lepszy smak. Sok z owoców wspomaga pracę serca i obniża ciśnienie krwi. Owoce pigwowców wydzielają delikatny aromat przypominający zapach jabłka, pomarańczy cytryny.

Jeżyna bezkolcowa – jest bogata w witaminę C i E. Jedna porcja 150 g jeżyn (około dwie garście) dostarcza 31 mg witaminy C. Jest to połowa zapotrzebowania tej witaminy u dorosłego człowieka. Posiada również dużo witaminy K, błonnika pokarmowego, manganu, przeciwutleniaczy. Ważne jest, aby włączyć ją do zdrowej diety. Jest zalecana w profilaktyce osteoporozy, wspiera pracę mózgu i zapobiega utracie pamięci. Stosowana jest w leczeniu przeziębień. Ze względu na dużą zawartość błonnika pokarmowego jeżyny mogą wspomagać pracę jelit i dostarczać energii pożytecznym bakteriom jelitowym oraz zmniejszać odczucie głodu.

Czarna porzeczka to owoc bogaty w witaminy i minerały, wykazuje właściwości lecznicze. Zawiera duże ilości witaminy C, B, potas, żelazo, magnez i wapń. Ma działanie przeciwzapalne, przeciwbakteryjne i przeciwwirusowe. Wysoka zawartość witaminy C wspomaga układ odpornościowy i zapobiega infekcjom. Witamina A i antocyjany wpływają korzystnie na poprawę wzroku i ochronę oczu. Czarna porzeczka może hamować rozwój bakterii, wirusów oraz grzybów. Czarną porzeczkę możemy stosować w formie owocu, liści lub olejku z pestek i stosować w naszej codziennej diecie. W medycynie ludowej z liści i owoców sporządzano napary, którymi leczono zmiany reumatologiczne, zaburzenia trawienia, chorób nerek i przeziębienia. Naparami płukano chore gardła i jamę ustną, przemywano skórę i błony śluzowe ze zmianami zapalnymi.

Warzywa odgrywają bardzo ważną rolę w naszej diecie. Znajdziemy w nich, oprócz witaminy C, witaminy K i B, sole mineralne, błonnik, wapń, potas, żelazo, magnez i cynk. Największe ilości witaminy C znajdziemy w warzywach takich jak: papryka, natka pietruszki, jarmuż. Witaminę A w postaci beta-karotenu znajdziemy w marchwi, dyni, papryce. Witamina K występuje w jarmużu, szpinaku, brukselce, sałacie i rukoli. Zaś witaminę E mamy w natce i korzeniu pietruszki, papryce i szpinaku. Ze względu na to, że różne warzywa dostarczają różnych rodzajów witamin i składników mineralnych, zaleca się urozmaiconą dietę bogatą w warzywa z różnych grup kolorystycznych np. zielone, czerwone, pomarańczowe. Wówczas zapewniamy organizmowi potrzebne składniki odżywcze.

Pietruszka – należy do grupy warzyw przyprawowych, jest składnikiem tzw. włoszczyzny. Korzeń zawiera około 40 mg witaminy C w 100 g świeżej masy. Posiada również dużo składników mineralnych głównie fosfor, wapń, magnez i żelazo. Liście pietruszki są bogate w witaminy i sole mineralne, zawierają około 170 mg witaminy w 100 gramach świeżego produktu. Najczęściej korzeń pietruszki obieramy ze skórki, ale nie jest to konieczne, gdyż skórka zawiera dużo błonnika i zapobiega utracie składników odżywczych. Pietruszka dobrze oddziałuje na cerę, włosy i paznokcie, wspomaga pracę nerek i usuwa nadmiar wody z organizmu.

Papryka – jest owocem, ale traktujemy ją jak warzywo. Zjedzona średnia papryka dostarcza nam dwa razy więcej witaminy C niż nasze dzienne zapotrzebowanie. Posiada witaminę B i E oraz beta karoten. Zwiera składniki mineralne, magnez, żelazo i jest niskokaloryczna, co pomaga w utrzymaniu szczupłej sylwetki. Dzięki dużej zawartości witaminy C papryka jest silnym przeciwutleniaczem i wspiera odporność. Wpływa korzystnie na wygląd skóry, zdrowie serca, obniża ciśnienie krwi i poziom cholesterolu.

Seler korzeniowy – ma dużą wartość odżywczą, jest bogaty w witaminy i minerały. Zawiera witaminę A, C, E, K, witaminy z grupy B oraz potas, wapń, magnez, fosfor, sód i żelazo. Działa moczopędnie, wspomaga trawienie oraz obniża poziom cholesterolu. Jest niskokaloryczny i bogaty w błonnik, co sprzyja odchudzaniu i utrzymaniu prawidłowej wagi. To warzywo, które cieszy się dużą popularnością nie tylko w kuchni, ale także w medycynie naturalnej. Spożywanie go może przynieść korzyści w profilaktyce wielu chorób, takich jak miażdżyca czy cukrzyca. Zawarte w selerze związki fenolowe i flawonoidy redukują stany zapalne. Seler jest warzywem, które spożywamy w stanie świeżym jako surówkę lub sałatkę. Wykorzystujemy świeży korzeń do zup oraz jako susz w formie przyprawy kuchennej lub w formie mrożonej.

Marchew – odgrywa ważną rolę w żywieniu człowieka. Jest głównym źródłem prowitaminy A (karotenu), zawiera witaminy K, B1, B2, B3, B6, potas, błonnik. Spożycie 100 g marchwi zaspokaja dzienne zapotrzebowanie na witaminę A, która jest niezbędna dla zdrowia oczu. Zawiera niewielką ilość cukrów, jest niskokaloryczna i reguluje trawienie. Marchewka ma w kuchni szerokie zastosowanie, można ją spożywać na surowo, w formie duszonej, smażonej lub pieczonej, a także przyrządzić przetwory i soki. Jedzenie marchwi może nas uchronić przed chorobami układu krążenia. Zawarte w niej pektyny obniżają poziom cholesterolu we krwi, działa antymiażdżycowo. Należy jednak pamiętać, aby zachować umiar w jedzeniu marchwi. Osoby na diecie żołądkowej lub trzustkowej powinny unikać jedzenia surowej marchwi, ponieważ jest ciężkostrawna. Zaleca się duszenie lub ugotowanie tego warzywa przed zjedzeniem.

Z przeprowadzonych badań wiemy, że codzienne jedzenie warzyw to klucz do zdrowia i długiego życia. Najlepiej jeść warzywa różnorodne, ponieważ wtedy dostarczymy organizmowi wszystkie niezbędne składniki odżywcze. Niektóre składniki są bardzo wartościowe i nie powinno zabraknąć ich w naszym menu. Co najmniej połowę tego, co kładziemy codziennie na swoim talerzu powinny zajmować warzywa i owoce. Warto zrobić sobie w menu dzień warzywny. Zdrowa dieta, bogata w warzywa i owoce ma pozytywny wpływ na nasz nastrój i samopoczucie.

Źródła:
Owoce dla amatorów – prof. dr hab. Augustyn Mika – Warszawa 1994

SERY Z DOBIEŻYNA

Rolniczy Handel Detaliczny (RHD) staje się coraz bardziej popularny wśród rolników. Ta forma sprzedaży pozwala producentom na zwiększenie swoich dochodów, a konsumentom na zakup świeżych i lokalnych produktów bezpośrednio od producentów. Jest to również element wspierający lokalną gospodarkę oraz skracający łańcuchy dostaw.

WYWIAD PRZEPROWADZIŁA
DOROTA PIĘKNA-PATERCZYK | DORADCA WODR W POWIECIE PLESZEWSKIM

Pani Agata Króliczak w swoim gospodarstwie była prekursorką w prowadzeniu działalności w ramach RHD. Od samego początku wierzyła w słuszną ideę tej formy handlu i zdecydowała się na produkcję serów wytwarzanych z własnego mleka. Tym, co decyduje o jakości mleka jest dobrostan krów i ich rasa. Sery pochodzące z gospodarstwa są wytwarzane ze świeżego mleka i zachwycają klientów naturalnym smakiem. Pani Agata jest serowarką i producentką serów „SER-ce Jadzi". Nie boi się wyzwań, jest bardzo kreatywna i lubi realizować nowe pomysły. To rolniczka i influenserka z pasją i z zamiłowaniem do tego, co robi. W miejscowości Dobieżyn w gminie Buk prowadzi sklepik, w którym znajdziemy wytwarzane przez nią sery.

Pani Agato, pochodzi pani z gospodarstwa. Wiem, że nigdy nie chciała pani jednak wiązać z nim swojej przyszłości. Nie chciała być pani rolniczką, dlaczego?

Tak, to prawda. Nie chciałam być rolniczką. Pochodzę z gospodarstwa i moje życie związane jest z wsią. Jednak sama myśl o tym, że mogłabym zostać rolniczką nie odnajdywała się w mojej głowie. Nigdy nie ciągnęło mnie do rolnictwa. Wychowywałam się przy mamie Jadwidze, pomagając jej w różnych pracach. Jeździłam z nią na targowisko i tam pomagałam sprzedawać robiony w gospodarstwie twaróg. Kształciłam się w innym kierunku i nie zakładałam, że zostanę w gospodarstwie rodzinnym.

Co zatem skłoniło Panią do zainteresowania się rolnictwem, a zwłaszcza działalnością serowarską?

Przyczynkiem do rozpoczęcia mojej serowarskiej działalności okazała się pandemia. To właśnie COVID-19 pokrzyżował moje życiowe plany. Straciłam pracę i zaczęłam zastanawiać się, co mam dalej robić. Widząc zalegające w gospodarstwie duże ilości mleka, postanowiłam spróbować zrobić swój twaróg. Serek zrobiłam i wyszedł mi nawet nieźle. W związku z tym postanowiłam go wystawić na grupy sprzedażowe i zobaczyć, co się będzie działo. A ponieważ odbiór był bardzo pozytywny stwierdziłam, że pójdę w tym kierunku.

Proszę powiedzieć, czy łatwo zostać serowarem i prowadzić taki rodzaj działalności? Co pani zrobiła, aby podnieść wiedzę w tym zakresie?

Wiedzę w tym temacie jakąś już posiadałam, ponieważ wytwarzanie serów w naszym gospodarstwie ma dosyć długą tradycję. Robiła go moja babcia, która przekazała wiedzę mojej mamie, a kolejnym pokoleniem jestem ja. Znalazłam w internecie kurs serowarski, zapisałam się na niego, ukończyłam go i stwierdziłam, że chcę się tym zająć. Wzięłam udział w warsztatach serowarskich, z których wróciłam z przekonaniem, że skoro mam w zasięgu ręki swój surowiec, to mogę rozpocząć serowarski biznes. Pozyskana wiedza spowodowała, że zaczęłam wytwarzać różne gatunki serów typu: twarogowe, podpuszczkowe, twarde długo dojrzewające, ze szlachetną pleśnią typu Camembert oraz typu feta. Przy ich produkcji dodaję różne dodatki typu: żurawina, zioła, słonecznik, papryka itp. Dbam o to, aby ładnie wyglądały i dobrze smakowały.

Skąd pomysł na wdrożenie Rolniczego Handlu Detalicznego w prowadzonej działalności?

Od samego początku wiedziałam, że muszę zalegalizować prowadzoną działalność. Stąd konieczność przystąpienia do Rolniczego Handlu Detalicznego. W 2020 roku przystąpiliśmy do systemu i od tego roku zajmujemy się rzemieślniczą produkcją serów z mleka pozyskiwanego od krów hodowanych w naszym gospodarstwie. Oznacza to dla nas możliwość sprzedaży bezpośrednio konsumentom serów wytworzonych w naszym gospodarstwie z mleka pochodzącego z własnej hodowli. Aby rozpocząć RHD przy produkcji sera, należy spełnić określone warunki. Na 30 dni przed rozpoczęciem planowanej działalności należy złożyć wniosek do właściwego, ze względu na siedzibę zakładu lub miejsce prowadzenia działalności, powiatowego lekarza weterynarii. Złożyć wniosek o nadanie numeru i zarejestrować się! Dla mnie są to bardzo ważne tematy, ponieważ jest do wykonania cały proces technologiczny od pola aż po stół. Ja podchodzę do tego w ten sposób – skoro sama chcę jeść zdrowo i bezpiecznie, to muszę zadbać o to, aby inni też tak mieli. Ludzie zaczynają doceniać produkt lokalny, który wyróżnia się na tle pozostałych.

A co ze środkami finansowymi. Przy takiej działalności warto zadbać o pewne udogodnienia. Korzystała pani z jakiegoś dofinansowania?

Przy założonej działalności skorzystałam z dotacji w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Środki wykorzystałam na zakup auta z chłodnią. Uważam, że był to bardzo dobry pomysł, ponieważ auto z możliwością utrzymania ciągu chłodniczego podczas transportu jest bardzo przydatne, kiedy dostarczam sery klientom do Poznania i ościennych miejscowości. Auto z chłodnią jest niezastąpione podczas różnego rodzaju imprez plenerowych, wydarzeń, spotkań i imprez okolicznościowych

Jest pani członkinią Szlaku Kulinarnego „Smaki Powiatu Poznańskiego". Jakie są plusy tej przynależności?

Przynależność do tego szlaku pozwala mi na większą rozpoznawalność, możliwość wspólnej promocji z innymi lokalnymi producentami oraz uzyskanie dostępu do nowych możliwości sprzedaży. To również możliwość wpływu na rozwój lokalnego biznesu. Szlak Kulinarny „Smaki Powiatu Poznańskiego" skupia wiele ciekawych miejsc, a tym samym również

wiele wyjątkowych osób. Sama jestem osobą otwartą i nie boję się nowych wyzwań. Bardzo chętnie odwiedzam nowe miejsca i zawsze coś ciekawego wynoszę z tych spotkań.

Uczestniczyła pani w wyjeździe studyjnym zorganizowanym przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu do Grecji. Hasłem przewodnim były „Krótkie łańcuchy dostaw w oparciu o lokalną żywność". Czy pojawiły się może jakieś spostrzeżenia na poszerzenie swojej działalności sprzedażowej?

Był to bardzo udany wyjazd skierowany do rolników, którzy prowadzą sprzedaż własnych produktów w ramach krótkich łańcuchów dostaw. Bogaty program oraz możliwość zwiedzenia gospodarstw był dla mnie bardzo edukacyjny. Wiele widzieliśmy: odwiedziliśmy między innymi serowarnię, czyli tematykę mi bardzo bliską. Wróciłam z głową pełną pomysłów i ciekawych rozwiązań, które zamierzam wdrożyć w gospodarstwie.

Pani Agato, jest pani osobą, która ciągle zdobywa nowe doświadczenia, uczestnicząc w różnych przedsięwzięciach. Pani pracą interesują się różne media. Umie pani opowiadać o swojej pracy w gospodarstwie, pokazując jej blaski i cienie. Uczy się pani od innych, ale również dzieli się z swoją wiedzą z innymi jako prelegentka na różnych spotkaniach, kongresach i panelach dyskusyjnych. Czy zakładała pani, że życie napisze dla pani taki scenariusz?

Muszę przyznać, że choć początki mojej działalności nie były łatwe, teraz, z perspektywy czasu mogę powiedzieć, że jestem dumna i cieszę się z tego do czego doszłam, co już osiągnęłam. Były to w pewnym stopniu lata wyrzeczeń, jednak gdyby nie pomoc i wsparcie mojej rodziny, nie byłoby tego, co mam. Lubię uczyć się czegoś nowego, ale również lubię dzielić się z innymi swoją wiedzą. Sprawia mi to naprawdę dużo przyjemności. Zależy mi na tym, aby konsumenci byli zadowoleni z oferowanych produktów, które powstają z mleka dobrej jakości. Myślę, że klienci doceniają to, że w swoją pracę wkładamy bardzo dużo serca. Nie ukrywam, że bardzo miło jest słyszeć komplementy na temat swojego produktu. A to bardzo uskrzydla i chce się jeszcze więcej i więcej.

Pani Agato, dziękuję za rozmowę i życzę, aby jeszcze wiele pomysłów udało się zrealizować we własnym gospodarstwie. I niech praca, która stała się pani pasją, nabiera jeszcze większego rozmachu.

SPRZEDAŻ MIODU Z PASIEKI W SIELINKU

42 zł/kg

W Wielkopolskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego nie tylko wspieramy rolników i pomagamy im rozwijać ich gospodarstwa. Sami też doskonalimy się i realizujemy swoje pasje. W ośrodku w Sielinku k. Opalenicy mamy pasiekę, a w niej ponad 80 pni pszczelich. To tam powstaje miód, który możesz kupić. Jest w 100% naturalny i pyszny, a do tego ma dobroczynny wpływ na organizm człowieka.

WODR

Biuro Powiatowego Zespołu Doradztwa Rolniczego nr 2 w Sielinku
ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica
od poniedziałku do piątku w godzinach 8^{00}-15^{00},
a także w oddziałach terenowych

ZAMÓWIENIA
61 44 73 654
lub
519 623 365

PRODUKCJA ŻYWNOŚCI W GOSPODARSTWIE I WPROWADZENIE JEJ NA RYNEK: ROZWÓJ PRODUKCJI EKOLOGICZNEJ

Każde gospodarstwo rolne, niezależnie od wielkości, jest miejscem, w którym rozpoczyna się cykl produkcji żywności. Może on obejmować zarówno produkcję roślinną, jak i zwierzęcą, a w wielu przypadkach łączy obie te sfery. Proces produkcji zaczyna się od przygotowania gleby, wyboru odpowiednich odmian roślin czy ras zwierząt, a następnie prowadzenia upraw i hodowli zgodnie z określonymi zasadami agrotechniki i zootechniki.

KAROLINA ŻMUDOWSKA | DORADCA WODR W POWIECIE CZARNKOWSKO-TRZCIANECKIM

Produkcja żywności jest podstawowym zadaniem rolnictwa, a jednocześnie jednym z kluczowych wyzwań współczesnego świata. Z jednej strony społeczeństwa potrzebują coraz większej ilości żywności, z drugiej rośnie świadomość ekologiczna i zdrowotna konsumentów. W efekcie coraz większą popularność zyskuje rolnictwo ekologiczne, które stawia na harmonię z przyrodą i naturalne metody produkcji. Produkcja żywności ekologicznej w gospodarstwie to nie tylko metoda gospodarowania, ale również filozofia życia oparta na poszanowaniu środowiska, zwierząt i człowieka.

Żywność ekologiczna stanowi dziś jeden z najszybciej rozwijających się segmentów rynku rolno-spożywczego. Coraz większa liczba konsumentów poszukuje produktów zdrowych, naturalnych, pozbawionych sztucznych dodatków i wytwarzanych w sposób przyjazny dla środowiska. Wprowadzenie żywności ekologicznej na rynek nie jest jednak procesem prostym – wymaga spełnienia szeregu wymogów prawnych, zdobycia odpowiednich certyfikatów oraz zbudowania zaufania wśród klientów. Jednocześnie daje szansę na uzyskanie wyższej wartości dodanej przez rolników i producentów.

Żywność ekologiczna to produkty pochodzące z gospodarstw prowadzonych zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego, określonymi w regulacjach Unii Europejskiej. Oznacza to, że w procesie produkcji unika się stosowania nawozów sztucznych, chemicznych środków ochrony roślin, GMO czy antybiotyków w hodowli. Zamiast tego stosuje się metody naturalne, takie jak płodozmian, nawożenie organiczne czy biologiczne środki ochrony. Produkty ekologiczne rozpoznawalne są dzięki unijnemu oznaczeniu – tzw. logo „Euroliść", które potwierdza przejście przez proces certyfikacji i spełnienie określonych norm.

Aby wprowadzić żywność ekologiczną na rynek, producent musi przejść procedurę certyfikacyjną. W Polsce nadzór nad tym procesem sprawuje Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS) oraz jednostki certyfikujące akredytowane przez Ministerstwo Rolnictwa.

Certyfikacja obejmuje:

- zgłoszenie gospodarstwa lub przetwórni do jednostki certyfikującej,
- okres przestawiania się (2-3 lata), w którym gospodarstwo działa zgodnie z zasadami ekologicznymi, ale produkty jeszcze nie mogą być sprzedawane jako „eko",
- regularne kontrole i audyty w gospodarstwie,
- oznaczenie produktów odpowiednimi etykietami.

Dopiero po uzyskaniu certyfikatu producent może legalnie wprowadzać żywność jako ekologiczną na rynek.

Wprowadzanie produktów ekologicznych na rynek może odbywać się na kilka sposobów:

- sprzedaż bezpośrednia – w gospodarstwie, na targach, jarmarkach, festynach;
- rolniczy handel detaliczny (RHD) – możliwość sprzedaży przetworzonych produktów bez pośredników;
- kooperatywy spożywcze i grupy zakupowe – organizacje konsumenckie wspierające lokalnych rolników;
- sklepy ekologiczne i ze zdrową żywnością;
- handel internetowy i platformy sprzedaży online;
- współpraca z restauracjami, hotelami, firmami cateringowymi – szczególnie tymi stawiającymi na zdrową kuchnię i lokalne produkty.

Warto zauważyć, że konsumenci żywności ekologicznej są często gotowi zapłacić wyższą cenę, ale oczekują wysokiej jakości, przejrzystości i wiarygodnych informacji o pochodzeniu produktów.

Wprowadzenie żywności ekologicznej na rynek napotyka jednak wiele barier takich jak:

- wysokie koszty produkcji i certyfikacji;
- konieczność edukacji konsumentów – nie każdy rozumie, czym różni się produkt ekologiczny od konwencjonalnego;
- problemy z dystrybucją i logistyką – szczególnie w małych gospodarstwach;
- silna konkurencja cenowa ze strony dużych sieci handlowych i importowanych produktów ekologicznych.

Pomimo trudności, rynek żywności ekologicznej stale rośnie. Trendy prozdrowotne, rosnąca świadomość ekologiczna oraz wsparcie finansowe ze strony UE (dopłaty do rolnictwa ekologicznego, fundusze na promocję i przetwórstwo) sprawiają, że coraz więcej gospodarstw decyduje się na ten kierunek.

Obecnie coraz większe znaczenie mają:

- krótkie łańcuchy dostaw – skracanie drogi „od pola do stołu";
- innowacyjne rozwiązania sprzedażowe – np. e-commerce, aplikacje mobilne, subskrypcyjne zestawy ekologicznych produktów;
- budowanie marki lokalnej – podkreślanie autentyczności, tradycji i przywiązania do regionu;
- współpraca rolników – zrzeszanie się w grupy producenckie, aby obniżyć koszty i zwiększyć siłę negocjacyjną.

Można śmiało podkreślić, że produkcja ekologiczna jest trendem światowym – wyraźnie zaznaczyła to Komisja Europejska zarówno w strategii na rzecz bioróżnorodności, jak i w strategii „Od pola do stołu" (Farm to Fork). Bardzo często podkreśla się wielofunkcyjną naturę produkcji ekologicznej, ponieważ z jednej strony jest to system wpływający pozytywnie na środowisko naturalne, co z kolei przyczynia się do osiągania szeroko rozumianych korzyści rolno-środowiskowych, z drugiej jednak strony, produkcja ekologiczna jest odpowiedzią na zmieniającą się strukturę popytu na rynku i rosnącą świadomość konsumentów. Zauważono, że po wielkiej fascynacji świata produkcją żywności w warunkach przemysłowych – konsument coraz częściej poszukuje żywności powstałej w warunkach jak najbardziej zbliżonych do naturalnych.

Zatem, sektory rolnictwa ekologicznego i przetwórstwa ekologicznego to bardzo ważne obszary, które wymagają stałego wsparcia i ciągłych zmian ukierunkowanych na zwiększanie udziału zarówno ekologicznej produkcji rolnej, jak i produktów ekologicznych na rynku.

W 2023 r. działalność w sektorze produkcji ekologicznej w Polsce prowadziło 23 995 producentów ekologicznych. Powierzchnia ekologicznych użytków rolnych wynosiła 636 021,41 ha. Największą powierzchnię ekologicznych użytków rolnych zajmowały uprawy zbóż. Na drugim miejscu znajdowały się rośliny okopowe, przemysłowe, dalej warzywa, owoce i orzechy. W 2023 r. względem 2022 r. w obszarze ekologicznej produkcji zwierzęcej znacząco zwiększyła się produkcja mleka krowiego oraz wzrosło pogłowie zwierząt, szczególnie drobiu. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi dąży do tego, aby w Polsce odbywała się nie tylko produkcja pierwotna żywności ekologicznej, ale również, aby dynamicznie rozwijała się produkcja ekologicznej żywności przetworzonej. Przetwórstwo produktów ekologicznych daje rolnikom możliwość osiągnięcia wyższych dochodów poprzez skracanie łańcuchów dostaw, wpływa pozytywnie na budowanie relacji handlowych oraz zwiększenie liczby miejsc pracy na obszarach wiejskich.

Źródła:
Materiały MRiRW
Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Biuletyn „Wiedza i Jakość".
www.pcbc.gov.pl

z Kalendarza Rolniczego
dodatku do
„Poradnika Gospodarskiego"
z 1905 roku

Przypomnienia na Październik

Zapisać pismo rolnicze. Poczyścić i pochować narzędzia od żniw, aby nie zawadzały na podwórzu i nie były przyczyną kaleczenia się o nic inwentarzy. Zakiszanie liści buraczanych, sznycli, ziemniaków, ćwikły. Ciągła kontrola nad ziemią, rysującą się na dołach z kiszonką. Budynki obejrzeć, poreperować gdzie potrzeba, wybite okna powprawiać, pomyć, drzwi na noc zamykać. Całą forsę teraz obrócić do orania ściernisk, a jeśli były płużkowane, to do głębokiej zimowej orki. Wszelkie rowy i pozakopywane z drogi na pole przejazdy pootwierać, by woda miała wszędzie odpływ należyty. Krowy cielne i klacze źrebne trzeba pielęgnować. Ogierki 3 i 4 letnie teraz pokładać. Cielętom racice a źrebiętom kopyta pooglądać i powybierać. Czyścić wszystko bydło. Podścielać wszędzie dostatkiem. Bydło zważyć wszystko i ułożyć dlań na stałe paszę dla każdej kategoryi. W sadzie smarować pnie od dołu oraz grubsze gałęzie mieszaniną wapna z krowieńcem i drzewnym popiołem.

WPŁYW WAPNOWANIA NA ŻYZNOŚĆ GLEBY

Plony zostały zebrane. Teraz można zatroszczyć się o glebę, która w poprzednim sezonie wydała obfite plony. Najlepszym źródłem informacji dla rolnika jest obserwacja gleby w trakcie sezonu wegetacyjnego oraz laboratoryjna analiza gleby. Dzięki tym informacjom rolnik może podejmować właściwe decyzje dotyczące racjonalnego i zrównoważonego nawożenia.

RENATA ZDUNEK | DORADCA WODR W POWIECIE KALISKIM

fot. Freepik

Każdy rolnik wie, że zdrowa gleba to podstawa wysokich plonów. To właśnie od niej zależy, czy rośliny będą miały dostęp do wody i składników pokarmowych, a także czy ich system korzeniowy rozwinie się prawidłowo.

Żyzność gleby jest jednym z najważniejszych czynników decydujących o produktywności rolnictwa i jakości uzyskiwanych plonów. To złożona cecha, wynikająca ze współdziałania elementów chemicznych, fizycznych i biologicznych środowiska glebowego, które wspólnie warunkują dostępność składników pokarmowych, wody i powietrza dla roślin. Żyzna gleba nie tylko dostarcza niezbędnych pierwiastków, ale także stwarza optymalne warunki do rozwoju systemu korzeniowego i aktywności mikroorganizmów, odgrywających kluczową rolę w obiegu materii organicznej.

Współczesne rolnictwo staje przed wyzwaniem utrzymania lub podnoszenia żyzności gleb w warunkach intensywnej produkcji i zmian klimatycznych, co wymaga świadomego gospodarowania, obejmującego m.in. nawożenie, zmianowanie upraw czy zabiegi agrotechniczne poprawiające strukturę i odczyn gleby. W praktyce oznacza to, że żyzna gleba sprzyja wysokim i zdrowym plonom, a jednocześnie pozostaje odporna na degradację i wyjałowienie. Na jej jakość wpływają zarówno czynniki naturalne, jak klimat, rodzaj podłoża czy obecność próchnicy, a także działalność człowieka, w tym odpowiednie zabiegi agrotechniczne i racjonalne nawożenie. Zrozumienie mechanizmów kształtujących żyzność gleby ma kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rolnictwa i ochrony środowiska, a także dla zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego przyszłych pokoleń.

Duża część polskich gleb jest zbyt kwaśna, co utrudnia roślinom wzrost i obniża plony. Kwaśny odczyn sprawia, że składniki pokarmowe zawarte w glebie stają się dla roślin trudno dostępne, a dodatkowo wzrasta ilość szkodliwych pierwiastków, które mogą działać toksycznie. Prostym i skutecznym sposobem poprawy takich warunków jest wapnowanie, czyli zabieg polegający na dostarczaniu do gleby związków wapnia. Dzięki temu można nie tylko poprawić żyzność gleby, ale też zwiększyć efektywność nawożenia i w dłuższej perspektywie uzyskać wyższe oraz lepszej jakości plony.

Optymalny odczyn dla większości roślin uprawnych mieści się w zakresie pH 5,5-7,2. W glebach zbyt kwaśnych dostępność składników pokarmowych, zwłaszcza fosforu, magnezu i molibdenu jest ograniczona, a zwiększa się rozpuszczalność glinu, manganu i żelaza, które w nadmiarze działają toksycznie na rośliny. Zmniejsza się aktywność mikroorganizmów glebowych, w tym bakterii wiążących azot, pogarsza się struktura gleby i zdolność zatrzymywania wody. W efekcie rośliny gorzej się rozwijają, a uzyskiwane plony są mniejsze i gorszej jakości.

Mechanizm działania wapnowania polega na wprowadzeniu do gleby nawozów wapniowych, takich jak wapno tlenkowe, wapno węglanowe czy dolomit. Ich działanie opiera się na neutralizacji jonów wodorowych (H^+) odpowiedzialnych za zakwaszenie gleby. Dzięki temu wzrasta pH gleby, zwiększa się dostępność fosforu i innych pierwiastków, poprawia się aktywność biologiczna mikroorganizmów, rośnie zdolność gleby do tworzenia trwałej struktury gruzełkowatej.

Wapń dodatkowo pełni rolę składnika pokarmowego – odpowiada za prawidłowy rozwój systemu korzeniowego i stabilność ścian komórkowych roślin. Dzięki wapnowaniu poprawia się dostępności składników pokarmowych. Aby wapnowanie było skuteczne i bezpieczne, należy: określić aktualny odczyn gleby na podstawie badań laboratoryjnych, dobrać dawkę wapna do potrzeb gleby i rodzaju uprawy, stosować wapno w okresach sprzyjających wymieszaniu go z glebą (najczęściej jesienią lub wczesną wiosną).

Podsumowując, wapnowanie jest jednym z najważniejszych zabiegów agrotechnicznych, który w znaczący sposób wpływa na żyzność gleby. Poprzez regulację odczynu poprawia dostępność składników pokarmowych, wspiera aktywność biologiczną i polepsza strukturę gleby. Wapnowanie wpływa na lepszą przepuszczalność powietrza i wody w glebie.

Na rynku jest dostępnych wiele nawozów wapniowych, które w znacznym stopniu różnią się zawartością wapnia, dodatkami mikroskładnikowymi, stopniem rozdrobnienia i przyswajalności i reaktywnością oraz czynnikiem często decydującym, czyli ceną. Jednak przy podejmowaniu właściwej decyzji należy mieć, przede wszystkim, na uwadze pozytywne oddziaływanie na glebę i dbanie o jej żyzność, zasobność, higienę i właściwe warunki agrotechniczne.

Źródła:
opracowanie własne

Drodzy Czytelnicy,
miło nam zaprezentować książkę, która została wydana przy współpracy z Wielkopolskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. Książka jest dla naszej instytucji tym bardziej bliska i ważna, że przedstawia postać niezwykłą i zasłużoną dla wielkopolskiego rolnictwa, która jednocześnie kierowała WODR w latach 1991-2000.

„Autobiografia. Wykorzystane szanse" Zofii Szalczyk to barwna i bogata w przenikliwe obserwacje, trafne wnioski i humorystyczne anegdoty opowieść, w której autorka dzieli się z Czytelnikami wspomnieniami z ciekawego i głębokiego życia, przedstawia ludzi, którzy jej towarzyszyli w realizowaniu osobistych i zawodowych pasji. Publikacja jest tym samym spojrzeniem na krajobraz zmian, jakie dokonały się na wielkopolskiej wsi w ciągu ostatnich dziesięcioleci.

Wiele osób odnajdzie się na kartach „Autobiografii", przeniesie się do minionych wydarzeń i spotkań z autorką, które z pewnością wywarły na ich życie istotny wpływ.

Książka ukazała się w 2025 roku nakładem Grupy Wydawniczej FNCE, Wydawnictwo Naukowe FNCE.

Zapraszamy do ciekawej lektury, a dla laureatów poradnikowego konkursu „Krzyżówka" przygotowaliśmy egzemplarze książki z autografem autorki Zofii Szalczyk.

KĄCIK ROZRYWKI

PATRYK CHABASIŃSKI | DZIAŁ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

W konkursie „Krzyżówka” w numerze październikowym do wygrania jest książka Zofii Szalczyk „Autobiografia. Wykorzystane szanse”. Aby wziąć udział w losowaniu nagrody, należy przesłać prawidłowe hasło z krzyżówki na adres mailowy redakcji Poradnika Gospodarskiego tj.: ***gospodarski@wodr.poznan.pl***
Termin upływa 25 października 2025. Zwycięzcą wrześniowego konkursu został pan Bogdan z Pecny. Gratulujemy!

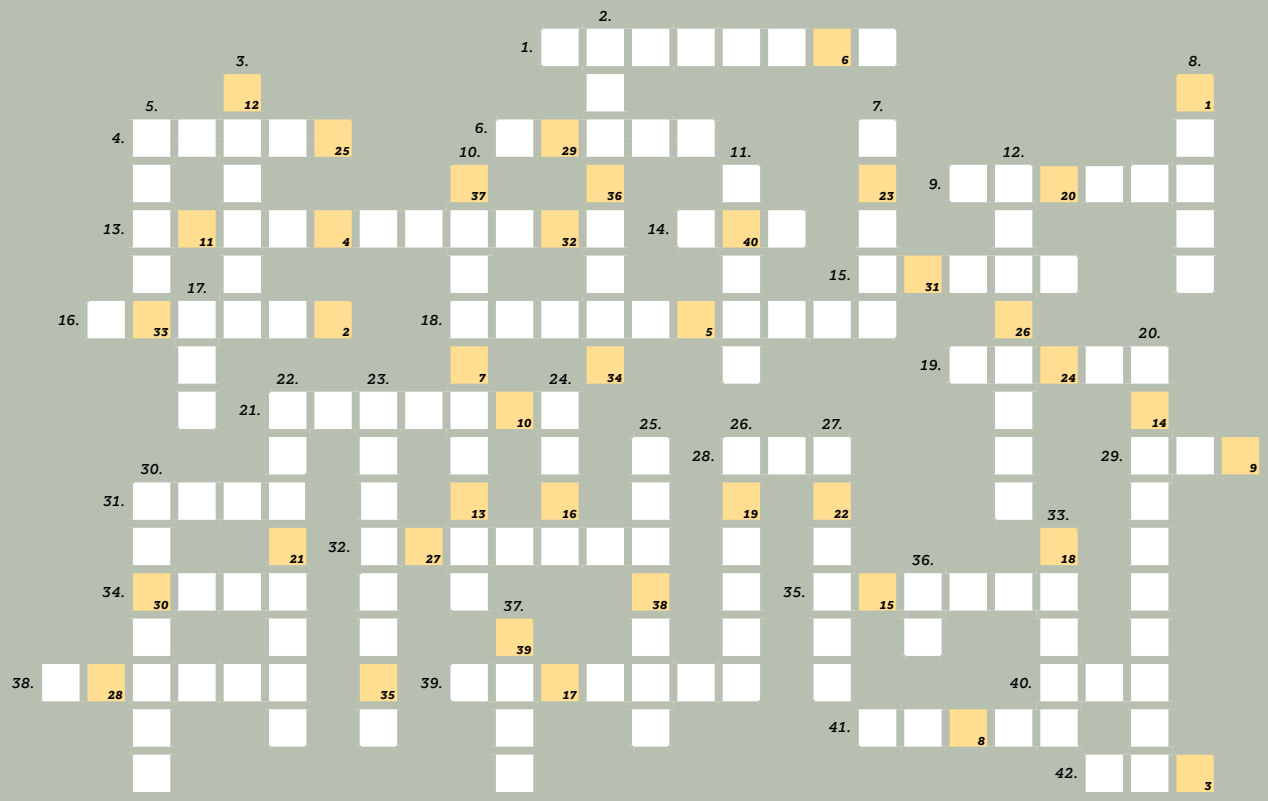

POZIOMO:

1. Państwo położone w północno-zachodniej części Ameryki Południowej
4. Grupa razem żyjących zwierząt danego gatunku
6. Potrawa kuchni węgierskiej z papryki duszonej z pomidorami i cebulą, z dodatkiem kiełbasy, wędzonego boczku i przypraw
9. Wydzielony obszar z większego obszaru ze względu na określone cechy lub przeznaczenie
13. Półwysep i region Europy Północnej obejmujący m.in. Norwegię i Szwecję
14. Tybetański wół o długiej sierści, użytkowany jako zwierzę juczne
15. Duży, nielotny udomowiony ptak o czerwonych naroślach na głowie, wywodzący się z Ameryki Północnej
16. Określenie na chorobę zakaźną występującą masowo; epidemia, mór
18. Potoczne określenie na maszynę rolniczą uprawiającą glebę przy pomocy osadzonych na osi stalowych talerzy
19. Jadalny owoc palmy kokosowej
21. Państwo w południowej części środkowej Europy ze stolicą w Wiedniu
28. Ssak kopytny z mokradeł z potężnym porożem łopatowatym
29. Określenie na zboże rosnące na polu lub dawna jednostka powierzchni ziemi uprawnej równa 30 morgom chełmińskim
31. Dorosły samiec świni domowej
32. Folwarczny budynek z czterema mieszkaniami, przeznaczonymi dla służby lub sezonowych pracowników rolnych
34. Mieszkaniec Mauretanii
35. Stolica Nigru
38. Mieszanina gazów otrzymywana z odpadów rolniczych i komunalnych w procesie fermentacji metanowej
39. Element roboczy siewnika rzędowego oraz sadzarki
40. Podłużne zagłębienie w ziemi, służące do odprowadzania wody z pola
41. Gatunek ssaka z rodziny jeleniowatych
42. ...królowej, gatunek dziennego motyla

PIONOWO:

2. Pies różnej maści, hodowany jako pies pasterski, obronny, policyjny
3. Zielone warzywo liściaste do sałatek
5. Długotrwały okres bez opadów
7. Duże, okrągłe warzywo o często pomarańczowej skórce, będące elementem jesiennych dekoracji
8. Maszyna rolnicza do formowania bel słomy lub siana
10. Tradycyjna forma hodowli zwierząt polegająca na ich stadnym wypasaniu na halach górskich lub stepach
11. Urządzenie do regulowania przepływu cieczy lub gazu
12. Stolica Libii
17. Kasza z dalekiego Wschodu
20. Siedziba lub miejsce pracy sołtysa
22. Doktryna społeczna uznająca rolnictwo jako podstawę gospodarki
23. Urządzenie elektromechaniczne do zamykania i przerywania obwodów elektrycznych średniej mocy
24. Rzeka we wschodniej Azji, na terytorium Rosji i Chin lub duża ryba słodkowodna z rodziny karpiowatych
25. Gorzka roślina liściasta używana w sałatkach lub jako dodatek przy produkcji kawy zbożowej
26. Ręczne narzędzie służące do przerzucania zboża, piasku, ziemi lub śniegu
27. Gospodarskie zwierzę hodowane dla mięsa i tłuszczu
30. Nawóz organiczny powstający z resztek roślinnych i odpadów kuchennych, używany w ogrodnictwie
33. Ssak wodny z rodziny łasicowatych, polujący na ryby
36. Jednostka powierzchni używana w rolnictwie równa 100 m^2
37. Rodzaj drobnoziarnistej skały osadowej, stanowiącej podłoże żyznych gleb

Rozwiązanie krzyżówki z września: Rozpoczęcie roku szkolnego.

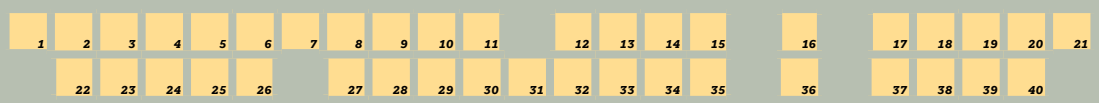

ZUPA RYBNA „WARCIANKA"

KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH W SŁAWSKU

SKŁADNIKI:

ok. 1 kg ryb słodkowodnych (np. szczupak)

przyprawy: sól, pieprz, liść laurowy, ziele angielskie

2 l wody

włoszczyzna

zielona pietruszka

SPOSÓB PRZYGOTOWANIA:

Ryby oczyścić i odfiletować. Filety bez ości odłożyć, a resztę ryb dokładnie oczyścić (głowy pozbawić oczu, płetwy wyrzucić) i ugotować wywar. Gotować ok. 1,5 godziny. Wywar przecedzić, dodać warzywa, przyprawy i gotować 0,5 godziny. Następnie dodać filety rybne i gotować jeszcze 10 minut. Zupę podawać z domowym makaronem, zieloną pietruszką i kawałkami ryb.

Potrawa uzyskała tytuł „Rzgowski smak" w ramach konkursu przeprowadzonego podczas „Rozmów Wigilijnych przy kominku" w Kowalewku w dniu 18.12.2011 roku. Konkurs zorganizowany był przez Urząd Gminy w Rzgowie i Dom Kultury w Kowalewku.

fot. Freepik

INTEGROWANA PRODUKCJA

Planujesz w tym roku siać rzepak, pszenicę, żyto lub jęczmień i zastanawiasz się nad zgłoszeniem tych upraw do Integrowanej Produkcji Roślin na 2026 ?

Pamiętaj - termin zgłoszenia upraw do systemu IPR to 30 dni przed siewem.

Uprawy zgłoś do jednostki
Ekogwarancjia PTRE Sp. z o.o.

✓ Szybko ✓ Przejrzyście ✓ Z doświadczeniem

Sprawdź co zyskujesz wybierając Ekogwarancję PTRE

WIĘCEJ INFORMACJI:

odwiedź stronę: www.iprcert.pl

napisz: ip@gwarancja.pro

zadzwoń: 881 181 181

Ekogwarancja PTRE Sp. z o.o.
biuro:
ul. Nałęczowska 1
21-008 Dąbrowica k. Lublina